

תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו (תהלים פא).

וא כי איש הישראלי נברא, שיהיה לו ממשלה על המלאכים (עיין תיקון ע, דף קלז) וזה התכלית והסוף של ישראל, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ירושלמי שבת פ"ו ה"ט): 'עתידין צדיקים, שיהיה מחצתן לפנים ממלאכי השרת', שנאמר: "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל", שהמלאכים יצטרכו לשאל מישראל, כשירצו לידע מה פעל אל, וצריך כל אחד לראות, שיבוא לזה התכלית, שיהיה לו ממשלה על מלאכים, אך צריך לשמר עצמו מאד ולראות, שיהיה לו כח לעמד בממשלה זו, שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו, חס ושלום (וזהו חידוש שיר השירים), כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה, שיש לו ממשלה עליהם, כמו שמצינו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (חגיגה טו ע"ב) על כמה גדולים, שבקשו מלאכי השרת לדחפו.

וא והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל ועל ידי ההתקשרות נצול מהם. וזה בחינת (איוב כו): "מאחז פני כסא", שצריך לאחוז עצמו בשרשי הנשמות, החצובות מתחת כסא הכבוד, שהיא בחינת (כראשית ג): "אם כל חי" (עיין מדרש הנעלם חיי שרה קכה ע"ב). וזה בחינת מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת פח ע"ב): 'בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת: מה לילוד אשה בינינו, אמר להם: לקבל תורה בא. אמרו: אשר תנה הודך על השמים וכו'. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: החזר להם תשובה. אמר: אני מתירא, שלא ישרפוני בהבל פיהם. אמר לו: אחז בכסא כבודי וכו', הינו, שנתן לו השם יתברך עצה לאחוז ולהתקשר בשרשי הנשמות, שהם בחינת כסא הכבוד, אם כל חי, כנ"ל, שעל ידי זה יהיה נצול מן קנאת המלאכים כנ"ל. וזה בחינת (כראשית ב): "ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם וכו'. ויבן - ראשי תבות: "ו'תקעתיו י'תד ב'מקום ג'אמן" (ישעיה כב), שהוא בחינת ממשלה, כמו שתרגם יונתן על זה הפסוק: 'ואמנינה אמרכל מהימן משמש באתר קים', הינו בחינת ממשלה הנ"ל, שיהיה לה קיום כנ"ל. וזהו בחינת הצלע, שהיא בחינת חוה אם כל חי, בחינת כסא הכבוד, שרשי הנשמות כנ"ל, שעל ידי זה יש כח לעמד בממשלה זו כנ"ל. וזהו: "אשר לקח מן האדם", הינו האדם העליון, כמו שכתוב (יחזקאל א): "ועל הכסא דמות כמראה אדם וכו'. "ויביאה אל האדם", הינו אל האדם התחתון, שעל ידי זה יש כח לאדם התחתון לעמד בממשלה זו כנ"ל. וזהו שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך (קדושין פא ע"א): 'אנא בשרא ואנת אש, ואנא עדיפנא מנד', בשרא ראשי תבות: ש'שים ר'בוא ב'כרס א'חד (שיר השירים רבה ד) דהינו בחינת שרשי הנשמות, שעל ידי זה יש לו כח, שיהיה לו ממשלה על המלאכים, בחינת: 'אנא עדיפנא מנד' כנ"ל.

וא ולקשר עצמו לשרשי הנשמות של ישראל צריך לידע מקור כל הנשמות ומקור חיותם, מהיכן כל נשמה ונשמה מקבלת חיות, והעקר לידע כל מפרסמי הדור. כי

אם אינו יכול לידע ולקשר עצמו בפרטיות עם כל נשמה ונשמה, צריך לקשר עצמו עם כל מפרסמי ומנהיגי הדור, כי הנשמות נחלקים תחתם, כי כל מפרסם ומנהיג הדור יש לו כמה נשמות פרטיות, השיכים לחלקו, וכשמקשר עצמו עם המפרסמים, הוא מקשר עם כל פרטי נשמות ישראל. אך צריך לידע ולהכיר את המפרסמים. כי יש כמה מפרסמים שהם בשקר והם רק על-ידי עזות, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סנהדרין קה ע"א): 'עזות מלכותא בלא תגא'.

וזה ולהכיר את המפרסמים, איזהו על-ידי עזות, הוא על-ידי בנין ירושלים, שהוא בחינת הלב (עיין תיקון כא מט ע"א), כי ירושלים בחינת יראה שלם (ויקרא רבה נו, ועיין במדבר רבה ב על פסוק: "נאווה פירושלים"), הינו שלמות היראה התלויה בלב, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (קדושין לב ע"א): 'דבר המסור ללב – נאמר בו ויראת'.

אך יש שלש מדות, שהם מחריבי ירושלים, דהינו הלב, הינו שמפסידין היראה התלויה בלב. והשלש המדות הם: 'תאות ממון' ו'תאות אכילה' ו'תאות משגל', כי שלש מדות אלו הם בלב, ועל כן הם מפסידים היראה שבלב. 'ממון' – שרשו בלב, בבחינת (משלי י'): "ברכת ה' היא תעשיר, ולא יוסף עצב עמה", בחינת (בראשית ו): "ויתעצב אל לבו". 'אכילה', בחינת (תהלים קד): "ולחם לבב אנוש יסעד". 'תאות משגל' גם כן בלב, כי עקר התאוה על-ידי החמימות, הבא מהדמ שבחלל הלב. ומחמת שהם בלב, על-כן הם מפסידין היראה שבלב שהוא בחינת ירושלים. וזה פרוש (ברכות ג ע"א): 'שלש משמרות הוי הלילה וכו'. 'לילה' זה בחינת חשב, הינו מניעות, והם בחינת שלש משמרות, הינו בחינת שלש מדות הנ"ל. וזהו: 'משמרה ראשונה – חמור נוער', בחינת 'תאות ממון', בחינת (בראשית מט): "יששכר חמר גרם", ותרגומו: 'עתיר בנכסין'. 'שניה – כלבים צועקים'. זה בחינת 'תאות אכילה', כמו שכתוב (ישעיה נו): "והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה". 'שלישית – תינוק יונק משדי אמו, ואשה מספרת עם בעלה' – זה בחינת 'משגל', כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (כתובות יג ע"א): 'ראוה מדברת וכו'. וזהו 'תינוק יונק משדי אמו' כי תאוה זו – לפי היניקה: אם התינוק יונק מחלב אשה חצופה, אזי מתגבר בו תאוה זו, כי 'דם נעקר ונעשה חלב' (בכורות ו ע"ב), ועל-כן כשהיא חצופה, אזי מזיק להתינוק חלב הנעשה מעכירת דמיה, ונולד לו חמימות בלבו, שהוא התגברות תאוה זו. וכן להפך, כשיונק חלב אשה כשרה, אזי לבו חלל בקרבו, ואין לו חמימות, רק מעט המכרח למצוות הבורא יתברך שמו. וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (עבודה זרה ד ע"ב): 'לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, שנאמר (תהלים קט): "ולבי חלל בקרבי". כי "לבי חלל בקרבי" – ראשי תבות: חלב, הינו שעל ידי חלב כשרה לבו חלל בקרבו, ואין מתגבר בו תאוה זו. ועל-כן דוד, שהיה בבחינה זו, לא היה ראוי לאותו מעשה. ולהפך חלב אשה חצופה מוליד חמימות הרבה, בחינת: "ח'ם ל'בי ב'קרבי" (תהלים לט) – ראשי תבות: חלב, וכנ"ל.

וזהו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שם בברכות): 'ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש-ברוך-הוא ושואג כארי', הינו על הפסד היראה, בחינת: "אריה שאג מי לא יירא" (עמוס ג), כי שלש מדות הנ"ל שהם בחינת שלש משמרות, הם מפסידין בנין ירושלים, הינו שלמות היראה התלויה בלב כנ"ל.

והו' ולתקן שלש מדות אלו הוא על-ידי הדעת, שצריכין להמשיך הדעת אל הלב, בבחינת (דברים ד): "וידעת היום והשבות אל לבבך", שצריך להמשיך הדעת אל הלב, ועל-ידי-זה נתתקן שלש מדות הנ"ל. כי הדעת הוא בחינת תלת מחין, תלת חללי דגלגלתא, והם בחינת שלש רגלים. פי כל רגל הוא בחינת התחדשות המחין, שנמשך שכל חדש לתקן שלש מדות אלו, הינו בכל רגל משלש רגלים נתתקן מדה אחת משלש מדות הנ"ל. על-כן צריכין לזהר מאד בכבוד יום טוב ולקבל השלש רגלים פראוי. כי על-ידי מצות השלש רגלים, על-ידי-זה זוכין לתקן השלש מדות הנ"ל, כי בפסח נתתקן תאות ממון, כמו שכתוב (שמות יב): "וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום" – 'בעל כרחם' (ברכות ט ע"ב), פי הם לא רצו כלל, פי אז נתתקן תאות ממון. בשבועות נתתקן תאות משגל, בבחינת: 'דם נעפר ונעשה חלב' (כמובא בכוונות ספירה ושבועות). בסוכות נתתקן תאות אכילה, פי סכות נקרא "חג האסיף" (שמות כג), שאוסף כל מיני מאכל, וזהו בחינת תקון תאות אכילה, פי אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו' וכו' (יומא ער ע"ב). וזהו בחינת (במדבר טז): "קרואי מועד אנשי שם", 'אנשי שם' זה בחינת שלש מדות הנ"ל, שכל אחד ואחד נקרא בחינת שם. 'ממון' – כמו שכתוב (שמות כ): "בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליה וברכתיה", בחינת: "ברכת ה' היא תעשיר" וכו', כנ"ל. 'אכילה' – כמו שכתוב (רות ד): "וקרא שם בבית לחם". 'משגל' – בחינת (אסתר ב): "כי אם חפץ בך המלך ונקראה בשם". וגם היראה שבלב היא גם כן בחינת שם, בבחינת (דברים כח): "ליראה את השם הנכבד". וזהו בחינת: "קרואי מועד אנשי שם", שצריכין לקרות את המועדות, דהינו השלש רגלים, לתקן את השלש מדות הנ"ל, שהם בחינת 'אנשי שם' כנ"ל.

והו' ועל-ידי בנין ירושלים, דהינו תקון שלמות היראה שבלב, על-ידי-זה נברא מלאך, שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. פי הנבואה באה מבחינת פרובים, בבחינת (במדבר ז): "וישמע את הקול מבין שני הכרבים", וכרובים הם אנפי זוטרי (וזהו בראשית יח ע"ב), והם נשפעים מן המלאך, בבחינת (בראשית מח): "המלאך הגואל אתי מכל רע יברך את הנערים", שהם אנפי זוטרי, בחינת פרובים (עיין זוהר ויחי רכח ע"ב, וכוזהר בלק קפו ע"א). וזה המלאך – שרשו מיראה, פי זה אותיות מלאך – ראשי-תבות: "כ"י אין מחסור ל'יראיו" (תהלים לד), ואזי נמשכת נבואה, ואפילו קטנים יכולין להתנבאות, בבחינת (יואל ג): "ונבאו בניכם ובנותיכם".

והו' אך צריך לזהר מאד מהתמנות, פי זה הזוכה ליראה, יש לו השתוקקות להתמנות, פי מי שיש בו יראת שמים, דבריו נשמעין' (ברכות ו ע"ב), ומחמת

שְׁדַבְּרֵי נִשְׁמָעִין, הוּא מִשְׁתַּוְּקֵק לְהַתְּמַנּוּת, אֲבָל צָרִיךְ לְשָׁמֵר עֲצֻמוֹ מְאֹד מִהַתְּמַנּוּת, כִּי הַהַתְּמַנּוּת מִפְּסִיד הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה, בְּחִינַת הַמְּלָאךְ הַנְּ"ל, הַנְּעֻשָׂה עַל-יְדֵי הַיְרָאָה. וְזֶה שָׁאֵמַר יְהוֹשֻׁעַ לְמֹשֶׁה, כְּשָׁאֵמַר לוֹ: "אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְּנַבְּאִים בְּמַחְנֵה" (במדבר יא): "אֲדוֹנָי מֹשֶׁה כָּלָאם". פֶּרֶשׁ רַש"י (והוא בסנהדרין יז ע"א): 'הֵטַל עֲלֵיהֶם צָרְכֵי צְבוּר וְהֵם כָּלִים וְכוּ'. כִּי 'צָרְכֵי צְבוּר', הֵינּוּ הַתְּמַנּוּת, מְכַלָּה וּמִפְּסִיד הַנְּבוּאָה כַּנְּ"ל, כִּי נַעֲשֶׂה מְאוֹתִיּוֹת מִלְּאָךְ – כָּלָאם.

וּמִן וְעַל-יְדֵי הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה אֵף עַל פִּי שָׁאִין מִי שִׁיתְּנַבֵּא, רַק שֵׁישׁ בְּחִינַת הַשְּׁפָעַת הַנְּבוּאָה בְּעוֹלָם, עַל-יְדֵי-זֶה נִגְאָלֶת וְנִפְדֵּית הַתְּפִלָּה, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא גְבוּהָה מְאֹד, וּבְנֵי אָדָם מְזַלְזְלִין בָּהּ. וְכִשְׁעוֹמְדִים לְהַתְּפַלֵּל, חֲפָצִים לִפְטוֹר הַתְּפִלָּה מֵעֲלֵיהֶם, כְּמֵאֵמַר רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (ברכות ו ע"ב): "פָּרַם זֶלַת לְבְנֵי אָדָם" – אֵלוּ דְבָרִים הָעוֹמְדִין בְּרוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם מְזַלְזְלִין בָּהֶם וְכוּ'. וְעַל-יְדֵי הַנְּבוּאָה נִגְאָלֶת הַתְּפִלָּה מִן הַגָּלוּת, בְּבְחִינַת (בראשית כ): "כִּי נָבִיא הוּא וַיִּתְּפַלֵּל בַּעֲדָךְ", שְׁעַל-יְדֵי נְבוּאָה הַתְּפִלָּה בְּשִׁלְמוֹת, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת (ישעיה נז): "בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם", בְּחִינַת נְבוּאָה.

וְכִשְׁנִגְאָלֶת וְנִפְדֵּית הַתְּפִלָּה, אֲזִי נוֹפֵל כָּל הַדְּאֻקְטִירִי, כִּי אֵין צָרִיכִין לְרַפּוּאוֹת. כִּי כָּל הַרְפּוּאוֹת הֵם עַל-יְדֵי עֲשָׂבִים, וְכָל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב מְקַבֵּל כַּח מְכוּכָב וּמְזַל הַמִּיחָד לוֹ, כְּמוֹ שָׁאֵמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָה (בראשית רבה י): 'אֵין לָהּ כָּל עֵשֶׂב וְעֵשֶׂב, שָׁאִין לוֹ כּוּכָב וּמְזַל, שְׁמַכָּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: גְּדֹל'. וְכָל כּוּכָב וּמְזַל מְקַבֵּל כַּח מְכוּכָבִים שְׁלִמְעָלָה מִמֶּנּוּ, וְהַעֲלִיּוֹן – מֵהַעֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ, עַד שְׁמַקְבְּלִים כַּח מֵהַשָּׁרִים הָעֲלִיּוֹנִים, כְּמוֹ שָׁאֵמְרוּ (בתקוני זוהר, תיקון מד, עט ע"ב): 'כָּל כּוּכָבֵיא לְוִין דָּא מִן דָּא, סְהָרָא לְוִי מִן שְׁמִשָּׁא וְכוּ', כִּי "גְבוּהָה מֵעַל גְבוּהָה" וְכוּ' (קהלת ה), וְהֵם כָּלֵם בְּחִינַת לְוִיִּם זֶה מְזַה וְזֶה מְזַה, עַד שְׁמַקְבְּלִים וְלוֹוִין מֵהַשָּׁרִים הָעֲלִיּוֹנִים, וְהַשָּׁרִים מְקַבְּלִים מֵהַעֲלִיּוֹנִים מֵהֶם, גְבוּהָה מֵעַל גְבוּהָה, עַד שְׁכָלֵם מְקַבְּלִים מִשְׁרֵשׁ הַכֹּל, שֶׁהוּא דְבַר ה', כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (תהלים לג): "בְּדַבַּר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צַבָּאִם". וְעַל-כֵּן כְּשִׁזְכוּיִן לְתְּפִלָּה, אֵין צָרִיכִין לְרַפּוּאוֹת הָעֲשָׂבִים, כִּי הַתְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת דְבַר ה', שֶׁהוּא שְׁרֵשׁ הַכֹּל. וְזֶה בְּחִינַת נְבִיא, רָאשֵׁי תְבוֹת: "בְּדַבַּר יְיָ שְׁמַיִם נַעֲשׂוּ" כִּי הָאֵלֶף הוּא רְקִיעַ, הַמְּבַדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם (תיקון ה ותיקון מ), * כִּי עַל-יְדֵי נְבוּאָה זוֹכִינ לְתְּפִלָּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת דְבַר ה' כַּנְּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים קז) "יִשְׁלַח דְבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם", "יִשְׁלַח דְבָרוֹ וַיִּרְפָּאֵם", הֵינּוּ שְׁמַקְבְּלִין כָּל הַרְפּוּאוֹת רַק עַל-יְדֵי דְבַר ה', דֵּהֵינּוּ תְּפִלָּה, אֲזִי: "וַיִּמְלֹט מִשְׁחִיתוֹתָם", הֵינּוּ עֲשָׂבִים, בְּבְחִינַת (מנחות עא ע"ב): 'הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת', כִּי אֵין צָרִיכִין לְרַפּוּאוֹת הָעֲשָׂבִים כַּנְּ"ל.

וְזֶהוּ בְּחִינַת: "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם, וּבִרְךְ אֶת לַחְמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ, וְהִסִּירְתִי מִחֲלָה מִקִּרְבְּךָ" (שמות כג), וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' – 'עַבְדְּתֶם זֶה תְּפִלָּה' (כבא קמא צב ע"ב), אֲזִי: "וּבִרְךְ אֶת לַחְמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְהִסִּירְתִי מִחֲלָה" וְכוּ', הֵינּוּ שִׁיחִיָּה לָהּ רַפּוּאָה

* פְּרוּשׁ, וְעַל כֵּן תְּבַת שְׁמַיִם הִיא בְּמָקוֹם הָא' שְׁכַתּוּב נְבִיא, כִּי הָא' הִיא רְקִיעַ וְכוּ' כַּנְּ"ל.

על-ידי לחם ומים, על-ידי שיתברכו מן שרש הכל, דהינו דבר ה' בחינת תפלה, ויהיה לחם ומים כח לרפאות כמו עשבים. כי התחלקות הכחות שזה העשב יש לו כח לרפאות חולאת פלוני וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה – כל חלוקי כחותם הוא רק למטה, אבל למעלה בשרש הכל, דהינו דבר ה' הכל אחד, ואין חלוק בין לחם ומים ובין עשבים, וכשאוחזין בהשרש, דהינו דבר ה' בחינת תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים, ויהיה לו רפואה על-ידי לחם ומים, בחינת: "וברך את לחמה וכו' והסירתי מחלה" וכו' כנ"ל.

ו' א' יש שלש עבודות שהם מפסידין עבודות התפלה, והם שלש מדות, הינו: א' 'אל תהי בז לכל אדם' (אבות ד) – שלא לבזות שום אדם. ב' עבודה זרה – ואפילו קלוקל האמונה, שאין האמונה בשלמות הוא גם כן בחינת עבודה זרה. ג' שמירת הברית – הינו מי שאין שומר הברית כראוי. כי כל שלש מדות אלו הם בחינת עבודות דסטרא אחרא, ומפסידין עבודת התפלה. בזוי אנשים הוא בחינת עבודה, כמו שמצינו באחי יוסף, על שבזו אותו ולא האמינו שהוא יהיה מלך, על-ידי-זה נפלו לבחינת עבודות ואמרו לו: "הננו לה לעבדים" (בראשית נ). עבודה זרה – כמו שכתוב (שמות כ): "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", כי ארץ מצרים מלאה גלולים ועבודה זרה, ועל כן נקראים בית עבדים, בחינת עבודות הנ"ל (עיין מכילתא יתרו). שמירת הברית – מי שפוגם בו הוא גם כן בבחינת עבודות, בבחינת חם, שנאמר בו (בראשית ט): "ארור כנען, עבד עבדים יהיה לאחיו". וצריך לצאת משלש עבודות אלו, דהינו משלש מדות הנ"ל, ואז זוכין לעבודת התפלה, ואז יכולין להתרפאות בכל דבר שבועולם אפלו בלחם ומים כנ"ל. וזה פרוש (פסחים כה ע"א): 'בכל מתרפאין', הינו בכל דבר שבועולם יכולין להתרפאות, ובתנאי 'חוץ מעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים', דהינו שלש מדות הנ"ל, שהם בחינת שלש עבודות כנ"ל, הינו כשיוצא משלש מדות אלו, אזי: 'בכל מתרפאין' – אפלו בלחם ומים כנ"ל. כי כשהוא חוץ משלש עבודות הנ"ל, ואז זוכה לעבודת התפלה, אזי יכול להתרפאות בכל דבר שבועולם כנ"ל.

ויא ודע, שיש חלוק בין החולאות. כי יש חולאת שהוא בחינת צומח, כמו שזרעין גרעין בארץ והוא נרקב, ויוצא ממנו שמנונית ונעשין גידין, ונתוספין אלו על אלו, עד שנעשה השרש, וממנו יוצא כמו ענפים, ומאלו ענפים עוד ענפים אחרים, עד שצומח הפרי, כמו-כן יש חולאת שגדל באדם כמה שנים. ויש חולאת שהוא באדם בתולדה מאביו ואמו, ואינו נתגלה אלא לעת זקנותו, ובשעת צמיחת וגדול החולאת אזי החולאת נסתר ונעלם מעין כל חי, ואין שום אדם יודע ממנו, רק שיש מחושים שנוגדים באדם אז, בעת גדול החולאת, שהם סימנים על החולאת. וכן ברפואת העשבים יש גם כן חלוקים שיש חולאת, שיוכל להתרפאות על-ידי עשב אחד, ויש חולאת גדול מזה, שצריכין לרפואתו מרפכים, להרכיב כמה עשבים לרפואה, ויש שצריכין רפואות ממרחקים לרפואתו, ויש חולאת שאין

מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גדול מכח העשבים, ובתחלת צמיחת החולאת, קדם שנצמח ונתגלה, היו יכולין לרפאות אותו בקל, רק שאז היה נעלם ונסתר מעיני כל, ואין יודע ממנו רק השם יתברך לבד. אבל כשאוחזין בבחינת דבר ה', בחינת תפלה כנ"ל, שאזי מקבלין הרפואה מכל הדברים שבעולם אפלו מלחם ומים בבחינת: בכל מתרפאין כנ"ל, אזי יכולין להתרפאות אפילו בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם, מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואתו על-ידי לחם ומים כנ"ל. על-כן גם אז, הינו בעת שעדין לא נתגלה החולאת, יוכל גם כן להתרפאות על-ידי לחם ומים, שאוכל אז. וזהו בחינת (שמות טו): "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליה כי אני ה' רפואה". והקשו כל המפרשים: אם לא ישים, מה צריך לרפואה (עיי' סנהדרין קא ע"א), אבל לפי הנ"ל מישב היטב. פרוש: "כל המחלה וכו' לא אשים עליה", הינו שלא יביא אותה לידי מחלה כלל, כי ירפא אותה מקדם בעת צמיחת המחלה. וזה: "כי אני ה' רפואה" – 'אני ה' דיקא. הינו בעת צמיחת המחלה, שאז אין יודע ממנו, רק 'אני ה', אז ארפא אותה על-ידי בחינת דבר ה', בחינת תפלה, ולא יבוא לידי מחלה כלל, כי יתרפא מקדם בעת צמיחתו כנ"ל. וכל זה תלוי בתקון התפלה כנ"ל, ותקון התפלה הוא על-ידי שיוצאין משלש עבודות הנ"ל. וזהו בחינת: "ויאמר אם שמוע וכו' והישר בעיניו תעשה, והאזנת למצותיו, ושמרת כל חקיו" (שם) – זה בחינת תקון השלש עבודות הנ"ל. "והישר בעיניו תעשה" – זה הפך בזוי אנשים, כי כשמבזה אנשים נאמר (איוב לג): "ישר על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי" וכו', כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (יומא פז ע"א). "והאזנת למצותיו" – זה בחינת תקון הברית, בבחינת (בראשית כא): "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אתו אלקים". "ושמרת כל חקיו" – זה בחינת תקון אמונה, הפך עבודה זרה פגם אמונה, שנאמר עליהם (ירמיה י'): "חקות העמים הבל הוא". ואזי: "כל המחלה אשר שמתי וכו' כי אני ה' רפואה", כי אזי התפלה בשלמות, ויכול להתרפאות על-ידי דבר ה' בכל הדברים שבעולם, אפלו קדם שנתגלה החולאת כנ"ל, בבחינת: 'בכל מתרפאין וכו' כנ"ל.

וזה שאמר חזקיה: "והטוב בעיניך עשיתי" (ישעיה לח), ואמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות י ע"ב), שסמך גאלה לתפלה וגנו ספר הרפואות, והפל אחד. כי על ידי שסמך גאלה לתפלה, הינו שגאל את התפלה מן הגלות כנ"ל, על-ידי-זה גנו ספר הרפואות. כי כשנגאלת התפלה, אז נופלים כל הרפואות כנ"ל, כי נתרפאין על-ידי דבר ה' כנ"ל, ואזי כל הדאקטורים מתבישין ברפואות שלהם, כי אזי אין כח לשום רפואה, כי כל העשבים חוזרים כחם לתוך התפלה, שהוא בחינת דבר ה',

* וגם כשנולד ונצמח המחלה, כגון כשאין זוכה להתרפאות מקדם, אזי גם כן יוכל להתרפאות על-ידי בחינת דבר ה' גם ממחלה גמורה, בבחינת: "וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה מקרבך", הינו מחלה גמורה, כי על-ידי דבר ה' יוכל להתרפאות לעולם בכל דבר שבעולם כנ"ל.

שהוא שרשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים וכל שיח השדה, כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך התפלה, שהוא שרשם העליון. וכשאדם מתפלל על איזה חולאת, אזי אותן העשבים, שיש להם כח לרפאות אותו החולאת, הם מחיבים להתזיר כחם לתוך התפלה, שהיא שרשם, בבחינת דבר ה' כנ"ל. וזה בבחינת (בראשית כד): "ויצא יצחק לשוח בשדה" – שתפלתו היתה עם שיח השדה, שכל שיח השדה חזרו כחם ונתנו אותם בתוך תפלתו, שהיא שרשם כנ"ל.

ויג וזה בבחינת התנוצצות משיח. כי כל הדברים נחלקים זה מזה במראה טעם וריח. כשביל זה הדבר המגדל כל הצמחים נקרא בשם מטר, ראשי תבות: מראה, טעם, ריח. ועקר הוא הריח, כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות מג ע"ב): 'איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, הרי אומר זה הריח'. ועקר התפלה היא מהנשמה, בבחינת (תהלים קג): "כל הנשמה תהלל יה". ומשיח מקבל כל התפלות, כי משיח הוא בבחינת חטם, בבחינת (איכה ד): "רוח אפינו משיח ה'", שמקבל כל הריחות שהם בבחינת התפלות, כי יניקת התפלה שהיא מהנשמה, היא מהריח כנ"ל. וזה בבחינת (ישעיה מח): "ותהלתי אחטם לך", בבחינת חטם כנ"ל. ובשביל זה נקרא משיח, כי הוא יונק ומקבל משיח השדה (עיין זוהר בראשית כה ע"א), דהינו כל הריחות שבאים בתוך התפלה שהיא בבחינת חטם, בבחינת: "ותהלתי אחטם" וכו' ומשיח מקבל אותם בבחינת: "רוח אפינו משיח ה'" כנ"ל.

ויג וזה בבחינת גשיאות חן, בבחינת: "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה" (אסתר ב) – שכל אחד ואחד נדמה לו כאמתו' (מגילה יג ע"א). כי זה הבעל תפלה הוא בבחינת דבר ה', שהוא שרש העליון, שכל הכחות וכל צבא השמים כלם מקבלים ממנו, ועל כן כל צבא השמים וכל השרים העליונים, כל אחד ואחד נדמה לו כאמתו, הינו שהוא נושא חן בעיניהם, וכל אחד ואחד נדמה לו שהוא עוסק עמו לבד, כי כלם מקבלים ממנו.

ואזי יכול להכיר המפרסמים שהם על-ידי עזות, כי עזותם נופל לפניו. כי כשזוכה לתפלה שהיא בבחינת דבר ה', שהוא שרש העליון, שכל השרים העליונים וכל צבא השמים כלם מקבלים כחם ממנו, אזי הם כלם בבחינת לוויין אצלו, בבחינת: 'כל כוכביא לוויין דא מן דא' וכו'. נמצא שכלם הם בבחינת לוויים עד שרש העליון, שהיא דבר ה', שהוא בבחינת הבעל-תפלה, שהוא המלוה הגדול, שכל צבא השמים וכל הכחות כלם הם בבחינת לוויין ממנו, בבחינת (נחמיה ט): "וצבא השמים לה משתחויים" – שכל צבא השמים הם משתחויים ונכנעים לשרשם שהוא בבחינת דבר ה', בבחינת הבעל תפלה כנ"ל. וזה: "וצבא השמים לה משתחויים" – ראשי תבות: מלוה, כי כלם הם בבחינת לוויין זה מזה וזה מזה עד המלוה הגדול, שהוא בבחינת הבעל תפלה, שהוא המלוה הגדול, כי הוא בבחינת

השרש העליון, שהוא דבר ה' כנ"ל. ועל כן יכול להפיר בהמפרסמים שהם רק על-ידי עזות, כי 'אין אדם מעז פנים בפני בעל-חובו' (בבא מציעא ג ע"א), ועל כן עזותם נופל לפני הבעל תפלה, שהוא המלוה הגדול כנ"ל, כי כלם הם בחינת לוין ממנו כנ"ל. וזה בחינת (שמות לג): "כי מצאת חן בעיני ואדעה בשם" – שעל ידי בחינת נשיאות חן, שהוא בחינת: "וצבא השמים לה משתחווים", שכלם מקבלים ולוים ממנו, שעל ידי זה נושא חן בעיניהם, בבחינת: 'כל אחד ואחד נדמה לו כאמתו' כנ"ל, על-ידי-זה: 'ואדעה בשם' – שתוכל לדעת ולהפיר כל המפרסמים בעלי השם, כי מי שהוא מפרסם ויש לו שם על-ידי עזות, הוא נופל לפניו כנ"ל. גם 'ואדעה בשם' זה בחינת הנפשות, בחינת (בראשית ב): "נפש חיה הוא שמו", כי על-ידי המפרסמים הוא מקשר עם כל הנפשות כנ"ל, שזה בחינת: "מאחז פני כסא", דהינו התקשרות לשרשי הנשמות, שהם בחינת כסא הכבוד כנ"ל.

וי ואזי יכולין לעשות ראש השנה. כי כשאדם יושב לדבר בחברו, זה בחינת ראש השנה, שהוא יומא דדינא, שהוא יושב ודן את חברו. וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפט את חברו, "כי המשפט לאלקים הוא" (דברים א), כי רק הוא יתברך לבדו ראוי לשפט את האדם, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (אבות ב): 'אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו', ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו, כי אם השם יתברך, שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו (בראשית רבה סח), וכל אחד ואחד יש לו מקום אצלו יתברך, ועל כן הוא לבדו יתברך יכול לדון את האדם, כי הוא יתברך בעל הרחמים, ובודאי הוא מקים בנו: 'הוי דן את כל האדם לכף זכות' (אבות א). ואנו רואין רחמנותו במה שקבע לנו ראש השנה, שהוא יום הדין, בראש חודש, כי זה הוא חסד גדול, כי איך היינו מרימין פנינו לבקש פפירה מאתו יתברך, על-כן עשה עמנו חסד וקבע יום הדין ראש השנה בראש חודש, שאז כביכול הוא יתברך בעצמו מבקש פפירה, בבחינת: 'הביאו עלי פפירה', הנאמר בראש חודש (שבועות ט ע"א, חולין ס ע"ב), ועל כן אין לנו בוששה ביום הדין לבקש פפירה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש אז פפירה, כנ"ל. גם על-ידי שהשם יתברך בעצמו כביכול בא לידי זה שיצטרך לומר: 'הביאו עלי פפירה', הינו שעשה דבר שהצריך להתחרט עליו ולומר: הביאו עלי וכו' על-כן אין לנו בוששה לבוא לפניו בחטאינו לבקש עליהם פפירה ולהתחרט עליהם, כי גם הוא יתברך עשה דבר שהצריך להתחרט עליו כנ"ל. נמצא, שאנו רואין גדל רחמנות שלו, על-כן הוא לבדו יתברך ראוי לדון את העולם, כי הוא יתברך יודע מקום כל אחד ואחד, כי כל המקומות הם אצלו יתברך, כי הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו כנ"ל. כי אף על פי שאנו מוצאים מקומות שהיה בהם השראת השכינה, כגון בבית המקדש, אין הפונה, חס ושלום, שנתצמצם שם אלקותו יתברך, חס ושלום, כמו שאמר שלמה (מלכים א ח): "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוה, אף כי הבית הזה וכו', רק

מחמת שהיה שם דברים נאים, כי בבית המקדש היה ציורא דעבדא דבראשית וציורא דגן עדן (עיין בהקדמת התיקונים), על-כן המשיך לשם קדשתו יתברך, אבל הוא יתברך אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן הוא יתברך יכול לעשות ראש השנה, שהוא יום הדין, כי הוא מקיים: 'אל תדין את חברה עד שתגיע למקומו', כי הוא מקומו של עולם כנ"ל. וזה בחינת (תהלים צג): "לביתך נאווה קדש, ה' לארץ ימים", הינו שהשם יתברך המשיך רק קדשתו לבית המקדש מחמת שהיו שם דברים נאים, אבל הוא יתברך בעצמו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם ועל כן: "ה' לארץ ימים", הינו שהוא יתברך יכול לעשות ראש השנה, שהוא יומא אריכתא כנ"ל (ביצה ד ע"א; ו ע"א). ומי שאוחז בבחינת פסא הכבוד, בבחינת שרשי הנשמות, הוא גם כן בחינת מקומו של עולם, בבחינת (שמואל א ב): "וכסא כבוד ינחילים, כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל". דהינו על-ידי בחינת פסא הכבוד, שרשי הנשמות, על-ידי-זה הוא מקומו של עולם, בחינת: 'וישת עליהם תבל' ועל כן הוא יכול לעשות ראש השנה כנ"ל.

וזה פרוש: "תקעו בחדש שופר". 'תקעו' זה בחינת הממשלה הנ"ל, בחינת: "ותקעתיו יחד במקום נאמן" כנ"ל. "בחדש", זה בחינת התחדשות המחין שבש"ש רגלים, בבחינת (תהלים קד): "עשה ירח למועדים" – שכל המועדים והרגלים הם על-ידי חדוש הירח. שופר זה בחינת הלב, שנזון משופרא דשופרא (וזהר פנחס רטז, רכא. ועיין תיקונים תיקון כא, מט ע"א). גם שופר הוא בחינת יראה, בבחינת (עמוס ג): "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו". גם שופר הוא בחינת נבואה, בבחינת (ישעיה נח): "הרם כשופר קולך". גם שופר הוא בחינת תפלה, בבחינת (תהלים קיח): "מן המצר קראתי יה' וכו', וזה בחינת מצר השופר ומרחב השופר. גם הוא בחינת שיח השדה, שחוזרין כחם לתוך התפלה, בבחינת: "ויצא יצחק לשוח בשדה" כנ"ל, וזה בחינת שופר, בבחינת (יהושע ו): "במשוף בקרן היוכל" – ראשי תבות: "ויצא יצחק לשוח בשדה", כנ"ל. ועל-ידי כל הבחינות אלו – "בכסא ליום חגנו", הינו ראש השנה, כי על-ידי-זה יכולין לעשות ראש השנה כנ"ל.

בענין הנבואה הנ"ל יש קשיא, כי המלאך המשפיע הנבואה, דהינו בחינת המלאך הגואל וכו', כנ"ל, הוא למטה מבחינת מקום הנבואה, כי המלאך הנ"ל הוא בחינת השכינה, פמובא, והיא בבחינת למטה מנצח והוד, שמשם הנבואה. אך יש בזה דברים בגו, דהינו כשהיא עולה למעלה מהם, אזי היא דיקא משפיע נבואה, ואין לנו עתה עסק בזה.

כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו, יוכל לפל בטעותים ומכשולות רבים, ולבוא לידי רעות גדולות, חס ושלום. ויש שקלקלו הרבה, כגון הרשעים הגדולים מאד המפרסמים, שהטעו את העולם, והפל היה על-ידי חכמתם ושכלם. ועקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות, בלי שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה,

יב

שִׁיחָה שֶׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִבְלִי לְהַשְׁגִּיחַ כָּלֵל עַל כְּבוֹד עֲצֻמוֹ. רַק אִם יֵשׁ בְּזֶה כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲשֶׂה, וְאִם לֹא – לֹא, וְאִזִּי בּוֹדָאֵי לֹא יִכָּשֵׁל לְעוֹלָם. וְאִפְלוּ כְּשֶׁנוֹפֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, לְסַפְקוֹת, וְיֵשׁ שֶׁנִּפְּלָתוֹ גְּדוּלָה מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, שֶׁנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהִרְהוּרִים, וּמִהֲרֵר אַחַר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַנִּפְּלָה וְהִירִידָה הִיא תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה.

כִּי דַע, כִּי שָׂרֵשׁ כָּל הַבְּרִיאָה הוּא הַכְּבוֹד. כִּי כָּל מֵה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא בָּרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה מג): "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכְבוֹדִי בָּרָאתִיו" וְכוּ' (יומא לח ע"א). וּמֵאַחַר שֶׁהֵכֵל נִבְרָא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, נִמְצָא שֶׁכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא שָׂרֵשׁ כָּל הַבְּרִיאָה. וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁכָּלוּ אֶחָד, עַל כָּל זֶה בְּהַבְּרִיאָה יֵשׁ חִלְקִים, וּבְכָל חֵלֶק וְחֵלֶק מִהַבְּרִיאָה יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד מִיָּחָד, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ כַּנִּלְכָּד. וְזֶה בְּחִינַת (אבות ה): 'בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. וְהֵלֵא בְּמֵאֵמֶר אֶחָד יְכוֹל לְהַבְּרִיאֹת, אֶלָּא בְּשִׁבִיל שָׂכָר וְעֵנֶשׁ נִבְרָא בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת'. וּבְכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד מִיָּחָד, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שָׂרֵשׁ הַכָּל כַּנִּלְכָּד. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים כט): "וּבְהִיכָלוֹ כָּלוּ אִמֵּר כְּבוֹד" – שֶׁבְּכָל מֵאֵמֶר מְלַבֵּשׁ בּוֹ כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי "מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (ישעיה ו).

וְאִפְלוּ בַּעֲבֻרוֹת וּדְבָרִים רַעִים, חֵס וְשָׁלוֹם, שֶׁשֵּׁם אֵין כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּבְּחִינַת (ישעיה מב): "וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן", שֶׁיֵּשׁ גְּבוּל לְהַכְּבוֹד שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לְשֵׁם, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁמֵּלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל כְּשֶׁמִּגִּיעַ לְמִקְוֵמוֹת הַנִּלְכָּד, שֶׁלֹּא יֵצֵא לְשֵׁם, בְּבְּחִינַת: "וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן" כַּנִּלְכָּד. וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כְּבוֹד וְכְבוֹד, שֶׁמְלַבֵּשׁ בְּכָל מֵאֵמֶר וּמֵאֵמֶר מֵעֲשָׂרָה מֵאֲמֵרוֹת כַּנִּלְכָּד, שֶׁלֹּא יִתְפַּשֵּׁט לְמִקְוֵמוֹת הַחִיצוֹנִים כַּנִּלְכָּד. אֲבָל דַּע, כִּי אֶף-עַל-פִּי-כֵן בּוֹדָאֵי גַם הֵם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, וְאִפְלוּ מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְפִּים אוֹ בְּתֵי עֲבוּדָה-זָרָה צְרִיכִין גַּם כֵּן לְקַבֵּל חַיּוֹת מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ. אֶף דַּע, כִּי הֵם מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת מֵאֵמֶר סְתוּם, שֶׁהוּא 'בְּרֵאשִׁית מֵאֵמֶר סְתוּם' (מהרש"א שבת קד ע"א, ד"ה מם סתומה מאמר סתום; ראש השנה לב ע"ב), שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמֵּאֲמֵרוֹת, וְכֻלָּם מְקַבְּלִים חַיּוֹת מִמֶּנּוּ. וְהַכְּבוֹד שֶׁל הַמֵּאֵמֶר סְתוּם הוּא סְתוּם וְנוֹעֵלִים בְּתְּכֵלֶת הַהִסְתָּרָה, וּמִשֵּׁם הֵם מְקַבְּלִין חַיּוֹת. כִּי מִבְּחִינַת הַכְּבוֹד וְהַמֵּאֲמֵרוֹת הַמְּתַנְּגִלִּים אֵי אֶפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל חַיּוֹת מִשֵּׁם, בְּבְּחִינַת: 'וּכְבוֹדִי לְאַחַר לֹא אֶתֵּן' כַּנִּלְכָּד, רַק מִהַמֵּאֵמֶר סְתוּם, שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּתְּכֵלֶת הַהִסְתָּרָה, מִשֵּׁם מְקַבְּלִין חַיּוֹת. וְדָבָר זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּין, וְאִסוּר לְהִרְהֵר בְּזֶה כָּלֵל.

וְעַל-כֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, לְבְּחִינַת מְקוֹמוֹת אֱלוֹ, דְּהֵינּוּ לְבְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּטַנְּפִים, וְנוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהִרְהוּרִים וּבְלִבּוּלִים גְּדוּלִים, וְאִזִּי מִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עֲצֻמוֹ, וְרוֹאֵה שֶׁרְחוּק מְאֹד מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְשׂוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ 'אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ' (נאמר בַּתְּפִילָּה בַּקְּדוּשָׁת מוֹסֵף שֶׁל שַׁבָּת), מֵאַחַר שֶׁרוֹאֵה בְּעֲצֻמוֹ שֶׁרְחוּק מִכְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שֶׁנִּפְּלָ לְמִקְוֵמוֹת כָּאֱלוֹ, רַחֲמָנָא לְצַלָּן, וְזֶה זֶה עֶקֶר תְּקוּנָה וְעֲלִיתוֹ, בְּבְּחִינַת 'ירידה תְּכֵלֶת הָעֲלִיָּה', הַמּוּבָא בְּסִפְרִים. כִּי 'אֵיךְ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ' – זֶה בְּחִינַת הַכְּבוֹד עֲלִיוֹן

של המאמר העליון, דהינו המאמר סתום בראשית כנ"ל, שמשם נמשך חיות למקומות האלו. נמצא כשמבקש ומחפש איה מקום כבודו, בזה בעצמו הוא חוזר ועולה אל הכבוד העליון, שהוא בחינת איה, שמגדל הסתרתו והעלמו הוא מחיה מקומות הללו, ועכשו, על-ידי שהוא נפל לשם, ואזי מבקש איה מקום כבודו, ובה חוזר ומדבק עצמו לשם, ומחיה את נפילתו, ועולה בתכלית העליה. וזה בחינת קרבן עולה, שמכפר על הרהור הלב. כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ויקרא רבה ז), כמו שכתוב (יחזקאל כ): "ועולה על רוחכם" – 'שעולה מכפר הרהור'. פי יש בחינת (תהלים לח): "לבי סחרחר", פי יש קלפה, שהיא מעקמת ומסבבת הלב בעקומים וסבובים ובלבולים הרבה, והיא בחינת קלפת נגה. ועל-כן נקרא סחרחר, תרגום של סביב: 'סחור סחור', בחינת (יחזקאל א): "ונגה לו סביב", פי היא בחינת תרגום, פמובא (ליקוטי מוהר"ן יט), ועל-כן כתיב בלשון תרגום. וכשאדם נופל לשם, שזה בחינת מקומות המטנפים, ואזי מבקש וצועק איה מקום כבודו, וזה בעצמו תקונו. פי חוזר ושב אל הכבוד העליון, שהוא בחינת 'איה' כנ"ל. וזהו בחינות עולה, בחינת (בראשית כב): "ואיה השעה לעולה". שבחינת איה היא בחינות שה לעולה, לתקן ולכפר הרהור הלב, שבא ממקומות המטנפים כנ"ל. פי על-ידי בחינות איה נתקן ועולה משם כנ"ל. וזה בחינות מה שמובא בסוף תקונים (ריש תיקונא תניינא): 'בראשיית' – בר"א תי"ש, דהינו השעה לעולה, שנעשה על-ידי בחינת איה, שהוא בחינות בראשית מאמר סתום כנ"ל.

וזה בחינות תשובה, פי זה עקר התשובה, כשאדם מבקש ומחפש אחר כבודו יתברך, ורואה בעצמו שרחוק מכבודו יתברך, ומתגעגע ושואל ומצטער אי"ה מקום כבודו, וזהו בעצמו תשובתו ותקונו כנ"ל, והבן היטב. ויש בזה עוד הרבה דברים. פי כשאדם הולך בדרך או כשהולך בדרכים פרוחניות, אזי התורה הולכת לפניו, בבחינות (משלי ו): "בהתהלכה תנחה אתך", פי יש בזה כמה בחינות, פי כל אחד לפי תורתו. ולפני כל תורה יש בחינות ספקות הנ"ל, כגון בחינות תורה, קדם שמחדשין יש כמה ספקות ובלבולים, קדם שמברר ומלבן הדבר כראוי. ואלו הספקות הם בחינת עץ הדעת טוב ורע, שהוא בחינת נגה. וכשמגיע אל התורה בעצמה, זה בחינת עץ החיים וכו'.

(שיך לעיל)

וזהו בחינות: 'אם יאמר לה אדם, היכן אלקיה – תאמר לו: בכרך גדול של רומי' (ירושלמי תענית פ"א ה"א) – שגם שם, שמלאים גלולים ועבודה זרה, גם שם מסתר הוא יתברך כנ"ל. והכלל – כשנופל לשם, חס ושלום, אזי כשמתחיל לבקש איה מקום כבודו, בזה הוא מחיה את עצמו מחיות הקדשה. פי חיות הקלפות הוא רק מההסתרה, מה שנסתר השם יתברך שם בתכלית ההסתרה, עד שאין יודעין ממנו יתברך כלל. אבל תכף כשמבקשין איה מקום כבודו, נמצא שיודעין על-כל-פנים שיש אלוק יתברך, רק שהוא נסתר ונעלם, ועל-כן מבקשין 'איה

מקום כבודו, ובוה בעצמו מחיה עצמו במקום נפילתו, כי איה הוא בחינות מאמר סתום, שהם מקבלין חיות משם, רק שחיות הקלפות הוא מההסתרה. אבל הוא מחיה את עצמו בבחינות חיות הקדשה במקום נפילתו, על-ידי הבקשה והחפוש שמחפש איה מקום כבודו פנ"ל. ואחר-כך זוכה לעלות משם לגמרי אל הקדשה בעצמה, דהינו במקום התגלות כבודו יתברך, כי עקר הקדשה – שיתגלה כבודו יתברך. "ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבד השם בתמימות גמור, בלי שום חכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים, שעקר התכלית והעולם הבא הוא רק לדעת כל דבר פמות שהוא, כגון לידע הכוכב כמו שהוא, לידע מהותו ומפני מה עומד במקום שהוא. כי יש משכיל ומשכל ושכל, דהינו הפח המשכיל והשכל בעצמו והדבר המשכל וזהו התכלית והעולם הבא אצלם, שיהיה נעשה אחר מהמשכיל והמשכל והשכל והם מבליים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג המשכלות, שזהו התכלית אצלם, וזהו בעצמו העולם הבא לדעתם. רק שבעולם הזה שמלבשין בגוף, אין להם תענוג כל-כך מן החקירות, ובעולם הבא שיתפשטו מהגוף, יתענוגו מאד מזה. ולדעתם הרעה, עקר השגת התכלית הוא על-ידי חקירות וחכמות חיצוניות שלהם. אבל באמת אצלנו עקר השגת התכלית הוא רק על-ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבד השם על-פי התורה בתמימות ובפשיטות, ועל-ידי-זה בעצמו זוכין למה שזוכין, "עין לא ראתה" וכו' (ישעיה סד), כמו שכתוב (תהלים קיא): "ראשית חכמה יראת ה'" – שעקר ראשית וקדימת החכמה הוא רק יראת ה', שצריך להקדים היראה להחכמה. ותדע שאין הדבר כדעתם, חס ושלום. כי אם-כן לא ישיגו התכלית, רק מתי מעט מעט מאד, דהינו הבעלי-שכל פילוסופים. ומה יעשו קטני הערך, שאין להם שכל כזה לחקר חקירות, לדעת המשכלות, שהם רב ועקר העולם, איך ישיגו הם את התכלית. אבל באמת עקר השגת התכלית הוא רק על-ידי תמימות דיקא, דהינו יראת-השם ומצוות מעשיות בפשיטות גמור. וזהו (סוף קהלת): "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם". הינו ששלמה המלך, עליו השלום, מלמד אותנו, שעקר השגת התכלית, שהוא בחינת סוף דבר, הוא רק על-ידי תמימות ופשיטות, ליראה את ה' ולשמר מצוותיו בפשיטות. וזהו: "סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור", שזהו בחינת תמימות ופשיטות, ליראה את ה' ולקיים מצוותיו בעבדא וכו' בפשיטות פנ"ל. וזה שפיים: "כי זה כל האדם" – הינו כי זה יכול כל אדם לקיים ולהשיג על-ידי-זה את התכלית, מאחר שעקר הוא "את אלקים ירא" וכו'. על-כן יכול כל אדם להשיג התכלית, כי זה כל אדם יכול לקיים.

ובאמת הוא אסור גדול מאד להיות מחקר, חס ושלום, וללמד ספרי החכמות, חס ושלום. רק הצדיק הגדול מאד, הוא יכול להכניס עצמו בזה, ללמד השבע

יט

חכמות. פי מי שנכנס בתוך החכמות הללו, חס ושלום, יכול לפל שם. פי יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שעל-ידי האבן הנגף הזה יכולין לפל, חס ושלום. כי עמלק היה פילוסוף ומחקר וכפר בעקר, כמו שכתוב (דברים כה): "ולא ירא אלקים", דהינו שהוא רק נוהג על-פי חכמות, ואין לו יראה כלל. אבל הצדיק כשנכנס באלו השבע חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשאר קים על עמדו על-ידי אמונה, בבחינת (חבקוק ב): "וצדיק באמונתו יחיה". "כי שבע יפול צדיק וקם" (משלי כד), הינו שהצדיק הגדול הולך דרך אלו השבע חכמות, ואף-על-פי ששם יכולין להחליק ולפל על-ידי האבן נגף, בחינת עמלק כנ"ל, אבל הצדיק – שבע יפל, וקם על-ידי אמונה כנ"ל. וזה: "שבע יפול צדיק וקם" – סופי-תבות עמלק, שהוא האבן נגף של השבע חכמות, שעל-ידו נופלין, חס ושלום, אף הצדיק שבע יפול, וקם על-ידי אמונה כנ"ל. וזה שכתוב במשה רבנו (שמות יז): "ויהי ידיו אמונה", במלחמת עמלק, כי על-ידי אמונה החליש את עמלק, דהינו החכמות והחקירות כנ"ל. וזה: "ויהי ידיו אמונה". 'ידיו' – הינו בחינת מצוות מעשיות שהם בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים קיט): "כל מצותיך אמונה". שעל-ידי אמונה ומצוות מעשיות, שהם הפך בחינת עמלק, החלישו כנ"ל. ואמונה זה תפלה, כמו שתרגם (אונקלוס, שם בפסוק 'ויהי וידיו'): 'פרישן בצלו' (פרושות בתפלה), כי התפלה משנה הטבע, ונתבטלין החכמות והחקירות, שהם הולכים על-פי הטבע. וזהו עקר התכלית אצלנו, שתהיה התפלה נכללת באחרותו יתברך, בבחינת (דברים י): "הוא תהלתך והוא אלקיך", שהתפלה והשם יתברך אחד, כביכול, וזהו עקר התכלית באמת.

והמחקרים והכופרים מפרשים כל התורה כלה על-פי חכמות ואפיקורסות שלהם, שכל התורה, ואפלו מצוות מעשיות הכתובים בתורה, מפרשים הכל על-פי צורה ושכל. לא מבטיא מעשיות הכתובים בתורה, אומרים שהם מרמזים רק על הנמשל והצורה לבד, דהינו שכליות שלהם, אלא אפלו מצוות מעשיות המפרשים בתורה, מפרשים הכל שהם מרמזים רק על שכליות וחכמות שלהם, וכופרים בפשוטו לגמרי. וזהו בחינת מה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (תנחומא, והובא ברש"י דברים כה, יח), 'שהיה עמלק חותך מילות וזורק כלפי מעלה'. כי מילה היא מצוה ראשונה, שנצטוה בה אברהם אבינו, שהיה ראש למאמינים. ועמלק, שהוא בחינת הפילוסופים והכופרים, הוא כופר בכל המצוות ומפרש הכל על שכליות לבד כנ"ל. וזהו: 'חותך מילות וזורק כלפי מעלה' – שכופר במצות מילה, וזורקה כלפי מעלה אל השכל. פי הם מפרשים הכל רק על שכליות לבד, וכופרים בעשיות המצוות כנ"ל. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל. ועל-פן עקר הכנעתו – על-ידי אמונה, בחינת: ויהי ידיו אמונה וכו' כנ"ל.

(זאת התורה לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, ועין בהשמטות מזה)

כג

בְּעֵינַי הַשְּׂמֵחָה. עַל־פִּי מָשַׁל, שְׁלַפְעָמַיִם כְּשֶׁבִנִּי־אָדָם שְׂמֵחִים וּמְרֻקָדִים, אֲזִי חוֹטְפִים אִישׁ אֶחָד מִבְּחוּץ, שֶׁהוּא בְּעֵצְבוֹת וּמְרָה שְׁחָרָה, וּמְכַנִּיסִים אוֹתוֹ בְּעַל־כְּרָחוּ לְתוֹךְ מְחוֹל הַמְרֻקָדִים, וּמְכַרְיָחִים אוֹתוֹ בְּעַל־כְּרָחוּ שִׁיְהִיָּה שִׂמְחָה עִמָּהֶם גַּם־כֵּן, כֵּן יֵשׁ בְּעֵינַי הַשְּׂמֵחָה. כִּי כְּשֶׁאָדָם שְׂמֵחַ, אֲזִי הַמְרָה שְׁחָרָה וְיִסּוּרִים נִסְתַּלְקִים מִן הַצַּד. אֲבָל מַעֲלָה יִתְרָה – לְהִתְאַמֵּץ לְרִדֵּף אַחַר הַמְרָה שְׁחָרָה דְּוָקָא, לְהַכְנִיס אוֹתָהּ גַּם־כֵּן בְּתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, בְּאִפְּן שֶׁהַמְרָה שְׁחָרָה בְּעֵצְמָהּ תִּתְהַפֵּף לְשִׂמְחָה. שִׁיְהַפֵּף הַמְרָה שְׁחָרָה וְכָל הַיִּסּוּרִין לְשִׂמְחָה, כְּדֶרֶךְ הַבָּא לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, שְׂאִז מַגְדֵּל הַשְּׂמֵחָה וְהַחֲדוּדָה מֵהַפֶּה כָּל הַדְּאָגוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְהַמְרָה שְׁחָרָה שֶׁלּוֹ לְשִׂמְחָה. נִמְצָא שְׁחוּטֵף הַמְרָה שְׁחָרָה וּמְכַנִּיס אוֹתָהּ בְּעַל־כְּרָחָה לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה, כְּמָשַׁל הַנַּ"ל. וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה לה): "שִׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּ וְנָסּוּ יָגוֹן וְאַנְחָה" – שֶׁהַיָּגוֹן וְאַנְחָה בּוֹרְחִים וְנָסִים מִן הַשְּׂמֵחָה, כִּי בְּעַת הַשְּׂמֵחָה דֶּרֶךְ הַיָּגוֹן וְאַנְחָה לְעַמּוֹד מִן הַצַּד כְּנַ"ל, אֲבָל צָרִיךְ לְרִדֵּף אַחֲרֵיהֶם דְּוָקָא, וְלִהְיוֹת וְלִהְיוֹת לְהַכְנִיס אוֹתָם דְּוָקָא לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה כְּנַ"ל. וְזֶהוּ: שִׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּ וְכֹו' – שֶׁהַשִּׁשּׁוֹן וְשִׂמְחָה יִשְׁיִגּוּ וְיִתְפָּסוּ אֶת הַיָּגוֹן וְאַנְחָה, שֶׁהֵם נָסִים וּבּוֹרְחִים מִן הַשְּׂמֵחָה, לְהַכְנִיס אוֹתָם בְּעַל־כְּרָחֵם לְתוֹךְ הַשְּׂמֵחָה כְּנַ"ל. כִּי יֵשׁ יָגוֹן וְאַנְחָה שֶׁהֵם הַסְטֵרָא־אַחֲרָא, שְׂאִינֵם רוֹצִים לְהִיּוֹת מְרַכְּבָה אֶל הַקְּדוּשָׁה, וְעַל־כֵּן הֵם בּוֹרְחִים מִן הַשְּׂמֵחָה. עַל־כֵּן צָרִיךְ לְהַכְרִיחַ אוֹתָם לְתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, דְּהֵינּוּ הַשְּׂמֵחָה בְּעַל־כְּרָחֵם, כְּנַ"ל.

כד

מִצְוָה גְּדוּלָה לְהִיּוֹת בְּשִׂמְחָה תָּמִיד, וְלִהְתַּגְּבֵר לְהַרְחִיק הַעֲצָבוֹת וְהַמְרָה שְׁחָרָה בְּכָל כַּחוֹ. וְכָל הַחוֹלְאֵת הַבָּאִין עַל הָאָדָם, כָּלֵם בָּאִין רַק מִקְּלָקוֹל הַשְּׂמֵחָה. כִּי יֵשׁ עֲשָׂרָה מֵינֵי נְגִינָה שֶׁהֵם בְּחִינַת שְׂמֵחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים צב): "עָלִי עֲשׂוֹר וְכֹו' כִּי שִׂמְחַתְנִי ה' בְּפַעֲלָהּ" וְכֹו'. וְאֵלּוּ יוֹד מֵינֵי נְגִינָה בָּאִין בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה מֵינֵי דְּפָקִין, וְהֵם מְחִיִּין אוֹתָן (עֵינַי תִּיקוֹן סט, קה ע"א). וְעַל־כֵּן כְּשִׁישׁ קְלָקוֹל וּפְגָם בְּהַשְּׂמֵחָה, שֶׁהִיא בְּחִינַת יוֹד מֵינֵי נְגִינָה, עַל־יְדֵי־זֶה בָּאִין חוֹלְאֵת מִן הַיּוֹד מֵינֵי דְּפָקִין, שְׁנֵתִקְלָקֵלִין עַל־יְדֵי קְלָקוֹל הַיּוֹד מֵינֵי נְגִינָה, שֶׁהֵם הַשְּׂמֵחָה כְּנַ"ל. כִּי כָּל מֵינֵי חוֹלְאֵת כְּלוּלִים בְּיּוֹד מֵינֵי דְּפָקִין, וְכֵן כָּל מֵינֵי נְגוּנִים כְּלוּלִים בְּיּוֹד מֵינֵי נְגִינָה. וְכִפִּי קְלָקוֹל הַשְּׂמֵחָה וְהַנְּגוֹן, כֵּן בָּא חוֹלְאֵת כְּנַ"ל. וְגַם חֲכָמֵי הָרוֹפְאִים הָאֲרִיכּוּ בְּזֶה, שֶׁכָּל הַחוֹלְאֵת – עַל־יְדֵי מְרָה שְׁחָרָה וְעֲצָבוֹת, וְהַשְּׂמֵחָה הוּא רְפוּאָה גְּדוּלָה. וְלַעֲתִיד תִּתְגַּדֵּל הַשְּׂמֵחָה מְאֹד, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (ויקרא רבה יא): 'עֲתִיד הַקְּדוּשָׁה־בְּרוּךְ־הוּא לְהִיּוֹת רֹאשׁ חוּלָה לְצַדִּיקִים לְעֲתִיד לְבֹא', דְּהֵינּוּ שִׁיעֲשֶׂה מְחוֹל לְצַדִּיקִים, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ יִהְיֶה רֹאשׁ חוּלָה, כִּי 'שְׂכִינָה לְמַעְלָה מֵרֹאשׁוֹתָיו שֶׁל חוּלָה', כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה (גדרים מ ע"א), שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' יִסְעֲדֵנוּ עַל עַרְשׁ דָּוִי" (תהלים מא), כִּי אֵין לְהַחֲלָה שׁוֹם חַיּוֹת, רַק הַשְּׂכִינָה מְחַיָּה אוֹתוֹ. וְלַעֲתִיד עַל־יְדֵי הַשְּׂמֵחָה יִתְתַּקֵּן כָּל הַחוֹלְאֵת כְּנַ"ל, וְאִז יִהְיֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ רֹאשׁ חוּלָה, דְּהֵינּוּ רֹאשׁ הַמְּחוֹל כְּנַ"ל, כִּי הַשְּׂמֵחָה הִיא בְּחִינַת תְּקוּן הַחוּלָה כְּנַ"ל. וְכִשְׁבִּיל זֶה נִקְרָאִין הַשְּׂמֵחָה וְהַרְקוּדִין חוּלָה כְּנַ"ל, כִּי הֵם תְּקוּן הַחוּלְאֵת כְּנַ"ל.

והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות, להיות אף שמח תמיד. כי טבע האדם למשך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על-כן צריך להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במלי דשטותא. אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עם כל זה הוא רק באיזו שעה, וראוי לקבץ לו איזה שעה ביום לשבר לבו ולפרש שיחתו לפניו יתברך, כמובא אצלנו, אבל כל היום כלו צריך להיות בשמחה. כי מלב נשבר בקל יכולין לבוא למרה שחרה, יותר מאשר יכולין לכשיל על-ידי שמחה, חס ושלום, לבוא לאיזה הוללות, חס ושלום, כי זה קרוב יותר לבוא מלב נשבר למרה שחרה. על-כן צריך שיהיה בשמחה תמיד, רק בשעה מיחדת יהיה לו לב נשבר.

כה

ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל. דהינו לקבץ לו על-כל-פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו בטענות ואמתלאות בדברי חזן ורצוי ופיוס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת. ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמדברים בו, דהינו בלשון אשכנז ואידיש (כמדינתנו). כי בלשון-הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל-כף בהלשון, כי אין דרכנו לדבר בלשון-הקדש. אבל בלשון אשכנז שמספרים ומדברים בו, קל וקרוב יותר לשבר לבו, כי הלב נמשך וקרוב יותר אל לשון אשכנז, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנז יכול לפרש כל שיחתו. ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך, הן חרטה ותשובה על העבר, והן בקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום ולהלאה באמת, וכיוצא בזה כל חר לפום דרגה. ויזהר מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיחדת כנ"ל, ושאר היום יהיה בשמחה כנ"ל. והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך ועצה טובה מאד להתקרב אליו יתברך, כי זאת היא עצה כללית, שכולל הכל. כי על כל מה שיחסר לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו יתברך – על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך כנ"ל. ואפלו אם לפעמים נסתתמין דבריו, ואינו יכול לפתח פיו לדבר לפניו יתברך כלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד. דהינו ההכנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחספן ומשתוקק לדבר, אף שאינו יכול, זה בעצמו גם-כן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו. ועל זה בעצמו יצעק ויתחנן לפניו יתברך, שנתרחק כל-כף, עד שאינו יכול אפלו לדבר. ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו. ודע, שכמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרו, שלא באו למדרגתם, רק על-ידי הנהגה זו. והמשכיל יבין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השווה לכל נפש מקטן ועד גדול, כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועל-ידי זה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחז בזה.

גם טוב לעשות מהתורה תפלה. דהינו כשלומד או שומע איזה מאמר תורה מצדיק האמת, אזי יעשה מזה תפלה, דהינו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה, וכמה הוא רחוק מזה. ויבקש מאתו יתברך, שיזכהו לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר. והמשפיל והחפץ באמת, יוליכו ה' בדרך אמת ויבין בעצמו דבר מתוך דבר, איך להתנהג בזה, באופן שיהיו דבריו דברי חן וטענות נכונות, לרצותו יתברך שיקרבהו לעבודתו באמת. וענין השיחה זו עולה למקום גבוה מאד, ובפרט כשעושה מתורה תפלה, מזה נעשה שעשועים גדולים מאד למעלה.

לד

"ויחד יתרו על כל הטובה" (שמות יח). כי אצל סתם בני-אדם אין השמחה של כל הטובות ביחד, כי יש חלוקים רבים בענין השמחה. למשל כשבאין על חתונה, יש מי ששמח מן האכילה שאוכל, דגים ובשר וכיוצא, ויש אחר, ששמח מן הכלי-זמר, ויש ששמח מדברים אחרים כיוצא בהם, ויש ששמח מן החתונה עצמה, כגון המתנים, שאינן משגיחים על אכילה ושתייה, רק שמחים מן החתונה עצמה, וכיוצא שאר חלוקים. אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות ביחד. ואפלו מי ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף-על-פי-כן אין השמחה מכל הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו בזה אחר זה. גם יש אחר, שאין לו שום שמחה כלל, לא מן האכילה ושתייה ולא משאר דברים, ואדרבא, יש לו קנאה וצער, שמקנא על השדוך, על שזה נשתדך בזה. אבל שלמות ונגדלות השמחה היא, מי שזוכה לשמח מכל הטובות ביחד. וזה אי אפשר כי-אם כשמסתכל למעלה על כל הטובה, דהינו על השרש, שמשם נמשכין כל הטובות. ושם בהשרש הכל אחד, ואזי שמחתו מכל הטובות ביחד, ואז השמחה גדולה מאד, ומאירה באור גדול מאד. כי על-ידי הכלליות שנכלל שמחה בחברתה, נגדל ביותר אור השמחות. וכן כל מה שנכלל יתר רבוי השמחות זה בזה, נגדל ונתוסף אור השמחה ביותר ויותר, כי נגדל ונתוסף האור מאד, על-ידי התנוצצות שמתנוצצת משמחה לחברתה. וכל מה שיש יותר שמחות שנכלל יין ביחד, נתוסף ביותר ויותר אור ההתנוצצות. ועל-כן כשנכלל השמחה של כל הטובות ביחד, אזי אור השמחה גדול מאד על-ידי רבוי ההתנוצצות מזה לזה ומזה לזה כנ"ל. וזהו: "ויחד יתרו על כל הטובה" – שהיה שמח מכל הטובות ביחד. וזהו: "על כל הטובה", כי היה מסתכל למעלה על כל הטובה, הינו על השרש, ששם הכל אחד, ושם נכלל יין כל השמחות יחד, ועל-כן היה שמח על כל הטובות ביחד כנ"ל.

מ

מי שידע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראש-השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק הוא גדול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמתי אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק. כי טעם ארץ-ישראל

יכולין לציר לפני מי שיודע טעם שכל. כי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אבל מי שיודע משכל, כגון לומדים שמרגישים מעט טעם השכל בפשט וקשיא כדרך הלומדים, או חכמים בחכמות אחרות, שמרגישים טעם שכל, יכולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי 'אורא דארץ-ישראל מחכים' (כבא בתרא קנח ע"ב, ובזוהר פנחס רמה ע"ב, ובתיקון כב). וטעם החכמה והשכל בודאי יקר מאד, אך עקר מעלת קדשת ארץ-ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך. ומחמת שהשם יתברך מסתכל בארץ-ישראל תמיד, כמו שכתוב (דברים יא): "תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", על-ידי-זה ארץ-ישראל מקדשת ואורה מחכים, כי עינים על-שם החכמה, כי התפתחות החכמה נקרא בחינת עינים, כמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: 'על-שם החכמה נאמר'. ומחמת שעיני ה' בארץ-ישראל, שמסתכל בה תמיד, על-ידי-זה 'אורא דארץ-ישראל מחכים'. אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השם יתברך, דהינו בחינת עינים להשיג כנ"ל, זה נעשה על-ידי נשמות ישראל, שהשם יתברך מתפאר בהם, בבחינת (ישעיה מט): "ישראל אשר בה אתפאר". ועל-ידי ההתפארות נעשין בחינת תפלין, שנקראין פאר (סוכה כה ע"א), והתפלין הם בחינת מחין, ונכנסין לפנים ובוקעין בעינים, ומה נעשה השגחת השם יתברך כביכול, שעל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ-ישראל, בחינת אורא דארץ-ישראל מחכים כנ"ל. ועל-שם זה נקרא ארץ-ישראל, שמקבלת קדשתה, מבחינת: "ישראל אשר בה אתפאר", כנ"ל. אך בודאי לא כל העתים שוות בהתקרבות ישראל להשם יתברך, כי לפעמים, חס ושלום, יש שנתרחק אחד מהשם יתברך ואזי אדרבא, השכינה צועקת: 'קלני מראשי, קלני מזרועי' (סנהדרין מו), הינו שצעקתה, שנתקלקל ונפגם בחינת ההתפארות שאינו יכול להתפאר בהם, ונפגם בחינת התפלין, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל. וזה: 'קלני מראשי, קלני מזרועי', 'מראשי' 'מזרועי' דיקא, בחינת תפלין (שמניחין על הראש ועל הזרוע) וכנ"ל. רק כשאחד מישראל נתקרב להשם יתברך, ונתוסף עוד ישראל שרוצה לעבדו יתברך, וכל מה שנתוספין יותר רבים מישראל שרוצים לעבדו ולהתקרב אליו, אזי נתגדל ונתוסף יותר התפארותו יתברך, שהוא יתברך מתפאר בעמו ישראל המתקרבים אליו. ועל-ידי זה ההתפארות נעשין תפלין מחין, ומה נעשה קדשת ארץ-ישראל, בחינת 'אורא דארץ-ישראל מחכים' על-ידי עיני השגחתו כנ"ל.

אך מי שיכול לראות זאת ההתפארות, שמתפאר השם יתברך בעמו ישראל, אזי הוא מקבל בחינת פאר ומחין מן זאת ההתפארות שרואה, ונעשין אצלו גם-כן בחינת תפלין, ונכנסין לפנים כנ"ל, ובוקעין בעינים כנ"ל, ואזי נעשין עיניו גם-כן בבחינת עיני ה'. ואזי בכל מקום שהוא מסתכל ורואה, נעשה שם גם-כן בחינת אורא דארץ-ישראל מחכים, כי עקר קדשת ארץ-ישראל הוא רק מבחינת עינים הנ"ל.

אבל מי הוא זה שיוכל לראות את השם יתברך, שיוכל לראות התפארותו יתברך. אמנם מי שרואה את הצדיק האמת, שהוא מקרב בני-אדם לעבודתו יתברך, והוא עקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, נמצא שהוא בעצמו ההתפארות שמתפאר השם יתברך בעמו, כי על-ידו כל ההתקרבות וההתפארות. אזי מי שמסתכל בו. ועקר הדבר בעת הקבוץ, בעת שמתקבצים אליו העולם הבאים לשמע את דבר ה', וכיותר בראש-השנה, שאז הוא הקבוץ הגדול, אזי ההתפארות גדול ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בני-אדם, החפצים להתקרב אליו יתברך, ואזי נתגדל ונתוסף פאר ויפי הצדיק, כי הוא בעצמו ההתפארות כנ"ל, אזי מי שמסתכל באמת בזה הצדיק האמת, אזי הוא גם-כן מקבל מן ההתפארות הזאת, ונעשין אצלו גם-כן בחינת תפלין מחין כנ"ל, ואזי נעשין עיניו גם-כן כנ"ל בבחינת עיני ה'. ואזי גם בכל מקום שהוא מסתכל, נעשה גם-כן בחינת ארץ-ישראל, בחינת 'אורא דארץ-ישראל מחכים', כי הוא מחכים האויר על-ידי הסתכלותו בעיניו הנ"ל, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל. וזה פרוש (ישעיה לג): "מלך ביפיו תחזינה עיניה", הינו כשתזכה לראות מלך ביפיו, דהינו הצדיק ביפיו ותפארתו, דהינו בעת הקבוץ, שאזי הוא יפיו ותפארתו כנ"ל, על-ידי-זה: "עיניה תראינה ארץ מרחקים", בחינת ארץ-ישראל, בחינת 'אורא דארץ-ישראל מחכים'. כי החכמה נקרא מרחקים, כמו שכתוב (קהלת ז): "אמרתי אהכמה והיא רחוקה", הינו שעל-ידי-זה שתראה את הצדיק ביפיו ותפארתו כנ"ל, על-ידי-זה בכל מקום שתראה בעיניה, יהיה נעשה בחינת אורא דארץ-ישראל מחכים כנ"ל. וזהו: 'עיניה תראינה ארץ מרחקים' כנ"ל.

נמצא, מי שיש לו תאנה והשתוקקות לארץ-ישראל, בפרט מי שטעם טעם האמת של ארץ-ישראל, כשפוגע ומתועד יחד עם אדם שהיה אצל צדיק אמתי על ראש-השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ-ישראל, כי על-ידי-זה האיש נעשה גם זה האויר בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל, וראוי שיתעורר לו עתה השתוקקות וגעגועין לארץ-ישראל, כל אחד לפי בחינתו. ועקר הדבר שיהיה באמת ובתמימות.

ויש בזה עוד ענינים, כי 'אין אדם מת וחצי תאותו בידו' (קהלת רבה א), נמצא שאין ממלא תאותו ורצונו בממון לעולם, כי תמיד חסר לו כנ"ל. אבל יש בחינת שפע כפולה, בחינת (איוב כב): "וכסף תועפות לך", שהוא לשון כפול. נמצא שבזה השפע נתמלא רצונו, מאחר שהיא כפולה. (ולא סים)

האמונה תולה בפה של אדם, בבחינת: "אודיע אמונתך בפיי" (תהלים פט), הינו על-ידי שמדברין האמונה בפה, זהו בעצמו אמונה, וגם על-ידי-זה באים לאמונה. ומחמת זה צריק לזהר מאד מדבורים של כפירה ואפיקורסות, אף-על-פי שאינו אומרם מלבדו, הינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר, חס ושלום, רק שהוא חוזר ואומר דברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים, שהם אפיקורסים, והוא מתלוצץ

מד

מהם, אף-על-פי-כן גם מזה צריך לזהר מאד, כי הדבור הזה של כפירה מזיק לאמונה. גם הוא אסור גמור, כי על השם יתברך, ברוך הוא, אסור לומר דברי הלצות, אפלו בדרך שחוק. וכבר מבאר בספרים ובדברינו בכמה מקומות, להרחיק עצמו מאד מאד לבלי לעיין כלל בספרי המחקרים הפילוסופיא, ואפלו מספרים של חקירה שחברו גדולים מאחינו בני ישראל, גם מהם צריך להרחיק מאד, כי הם מזיקים מאד לאמונה, כי די לנו באמונתנו שקבלנו מאבותינו הקדושים. וזה כלל גדול ויסוד ועקר בעבודת השם: להיות "תם וישר" וכו' (איוב א), לעבד אותו יתברך בתמימות, בלי שום חכמות וחקירות כלל כלל לא. גם מחכמות שיש בעבודת השם בעצמו צריך להרחיק מאד. כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להנכנסין ומתחילין קצת בעבודת השם, אינם חכמות כלל, והם רק דמיונות ושטויות ובלבולים גדולים. ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבודת השם, דהינו מה שחושב וחוקר ומדקדק ביותר, אם הוא יוצא פראוי במה שעושה. כי בשורדם אי אפשר לו שיצא ידי חובתו בשלמות, ואין הקדוש-ברוך-הוא בא בטרוניא וכו' (עבודה זרה ג ע"א), ו'לא נתנה תורה למלאכי-השרת' (קדושין נד ע"א). ועל אלו המדקדקים ומחמירים בחמרות יתרות, עליהם נאמר (ויקרא יח): "וחי בהם", ו'לא שימות בהם', (יומא פה ע"ב), כי אין להם שום חיות כלל, ותמיד הם במרה שחרה, מחמת שנדמה להם שאינם יוצאים ידי חובתם בהמצוות שעושין, ואין להם שום חיות משום מצוה מחמת הדקדוקים והמרה שחרות שלהם (והוא בעצמו אינו מחמיר שום חמרא כלל).

ובאמת, אחר כל החכמות, אפלו מי שיודע חכמות באמת, אחר כל החכמות צריך להשליך כל החכמות ולעבד את ה' בתמימות בפשיטות גמור בלי שום חכמות. וזה היא החכמה הגדולה שבכל החכמות, לבלי להיות חכם כלל. כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חכמה ואין תבונה נגדו יתברך (משלי כא). והעקר הוא, כי רחמנא לבא בעי' (סנהדרין קו ע"ב; זוהר תצא רפא ע"ב).

מסירת-נפש יש לכל אחד ואחד מישראל בכל יום ובכל שעה, כגון שנותן ממונו לצדקה, והממון הוא הנפש, "כי אליו הוא נושא את נפשו" (דברים כד), דהינו שמוסר נפשו ביגיעות וסכנות קדם שמרויח הממון, ואחר-כך נוטל הממון ונותנו בשביל השם יתברך, נמצא מוסר נפשו. וכן בתפלה איתא במדרש הנעלם (זוהר ח"י שרה קכד ע"ב), שהיא בחינת, "כי עליה הרגנו כל היום" וכו' (תהלים מר), הינו מסירת-נפש. כי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והבלבולים, ותחבולות לנוס ולברח מהם, ועל זה נאמר: "כי עליה הרגנו" וכו', כמובא במדרש הנעלם, נמצא שהוא מסירת-נפש, וכן פיוצא בזה.

ודע, שהמניעות שיש לכל אחד לעבודת הבורא יתברך שמו, כגון לנסע להצדיק האמת וכיוצא, ולכל אחד ואחד נדמה לו, שהמניעות שלו גדולים יותר משל חברו,

מו

וְקָשָׁה לְעַמֵּד בָּהֶם. דַּע, שְׁלֹכַל אֶחָד אֵין לוֹ מְנִיעוֹת רַק כְּפִי כַחוּ, כְּפִי מַה שְׁיָכוֹל לְשֹׂאת וּלְעַמֵּד בָּהֶם – אִם יִרְצֶה. וּבִאֲמַת אֵין שׁוּם מְנִיעָה, כִּי גַם בְּהַמְנִיעָה בְּעֲצָמָה מְלַבֵּשׁ שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכַמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (לִיקוּטֵי מוהר"ן קטו). וְהַמְנִיעָה הַגְּדוֹלָה שְׂבֻכָל הַמְנִיעוֹת הִיא מְנִיעַת הַמַּח, דְּהֵינּוּ מַה שְׂמַחוּ וְלָבוּ חֲלוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ אוֹ מֵהַצְּדִיק. כִּי אִפְלוּ כְּשִׁמְשַׁבֵּר הַמְנִיעוֹת שֵׁישׁ לוֹ לְנִסְעַ לְהַצְּדִיק הָאֲמַת וּבֵא לְשֵׁם, עִם כָּל זֶה, כְּשִׂמְחוּ חֲלוּק וְקָשָׁה לוֹ קִשְׁיוֹת עַל הַצְּדִיק, וַיֵּשׁ לוֹ עֲקוּמוּמִיּוֹת בְּלָבוּ עַל הַצְּדִיק, זֹאת הַמְנִיעָה מוֹנֵעַ אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּל הַמְנִיעוֹת. וְכֵן בְּתַפְלָה, שְׂבֻתְחָלָה יֵשׁ לוֹ כְּמָה מְנִיעוֹת עַל הַתַּפְלָה, וְאַחֲר־כֵּן כְּשִׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם וּבֵא לְהַתְּפַלֵּל, כְּשִׁלְבוּ עֲקוּם וּפְתִלְתֵל מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, זֹאת הַמְנִיעָה גְּדוֹלָה מִכָּלֵם כַּנֵּ"ל, הֵינּוּ בְּחִינַת (תְּהִלִּים לַח): "לְבִי סָחַרְחָר". תְּרַגּוּם – 'סָבִיב' – 'סָחוּר סָחוּר'. דְּהֵינּוּ שְׁלָבוּ מְסַבֵּב וּמְקַף וּמְעַקֵּם בְּעֲקוּמוּמִיּוֹת וְקִשְׁיוֹת וּכְפִירוֹת עַל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שְׂזָה בְּחִינַת (שְׁמוֹת א): "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה" וְכו'. וְאִיתָא בְּתַקוּנִים (תִּיקוּן יג, כח ע"א): 'בְּקִשְׁיָא' וְכו', הֵינּוּ הַקִּשְׁיוֹת שְׂבֻלָבוּ, שֶׁהֵם הַמְנִיעָה הַגְּדוֹלָה מִכָּלֵם. וְאִזִּי צְרִיךְ לְצַעֵק לְאָבִיו שְׂבִשְׂמִים בְּקוֹל חֲזָק מֵעַמְקֵי הַלֵּב, וְאִזִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ וּפּוֹנֶה לְצַעֵקְתּוֹ. וַיְכוּל לְהִיּוֹת, שְׂמִזָּה בְּעֲצָמוֹ יִפֹּל וַיִּתְּבַטֵּל לְגַמְרֵי כָּל הַקִּשְׁיוֹת וְהַמְנִיעוֹת הַנֵּ"ל, וְעַל-כֵּן-פָּנִים הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹ, שְׂזָה יִשׁוּעָתּוֹ. וְזֶה אוֹתִיוֹת קִשְׁיָא – רָאשֵׁי-תִבּוֹת: "ש'מַע י'י קוֹלֵי א'קְרָא" (תְּהִלִּים כז), שְׂצְרִיךְ רַק לְקִרוֹת לֵה', כְּשִׁמְתַגְּבֵר עָלָיו הַקִּשְׁיָא וְהַכְּפִירָה כַּנֵּ"ל. וּמַעֲיֵן זֶה מַה שְׂמִסְפָּרִים בְּשֵׁם הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, זָכַר צְדִיק וְקָדוֹשׁ לְבִרְכָה, מְשַׁל, שְׂמִלְךְ אַחֵר הַנִּיחַ אוֹצֵר גְּדוֹל בְּמָקוֹם אַחֵד, וְסַבֵּב בְּאַחִיזַת-עֵינַיִם כְּמָה וְכְמָה חוּמוֹת סָבִיב הָאוֹצֵר וְכִשְׂבָּאוּ בְּנֵי-אָדָם לְאֵלוֹ הַחוּמוֹת, נִדְמָה לָהֶם שֶׁהֵם חוּמוֹת מְמַשׁ, וְקָשָׁה לְשַׁבְּרֵם. וְקִצְתָם חֲזָרוּ תִכְרָה, וְקִצְתָם שְׂבָרוּ חוּמָה אַחַת וּבָאוּ אֶל הַשְּׁנִיָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁבְּרָהּ, וְקִצְתָם שְׂבָרוּ יוֹתֵר וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁבֵּר הַנִּשְׂאָרִים, עַד שְׂבָא הַבֶּן-מִלְךְ, אָמַר: אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׂכָל הַחוּמוֹת הֵם רַק בְּאַחִיזַת-עֵינַיִם, וּבִאֲמַת אֵין שׁוּם חוּמָה כָּלָל, וְהִלְךְ לְבִטָּח עַד שְׂעֵבֵר עַל כָּלֵם. וּמִזָּה יִבִּין הַמְּשַׁכִּיל הַנִּמְשָׁל מֵאֲלִיו עַל כָּל הַמְנִיעוֹת וְהַהֲסָתוֹת וּפְתוּיִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת חוּמוֹת, שֵׁישׁ עַל אוֹצֵר שֶׁל יְדֹאֵת-שָׁמַיִם, שְׂבִאֲמַת אֵינָם כָּלוּם. וְהַעֲקָר – לֵב חֲזָק וְאִמִּיץ, וְאִזִּי אֵין לוֹ שׁוּם מְנִיעָה. וּבְפִרְט הַמְנִיעוֹת בְּגִשְׂמִיּוֹת, כְּגוֹן מַחְמַת מְמוֹן אוֹ שְׂמוֹנֵעַ אוֹתוֹ אֲשֶׁתּוֹ וּבְנָיו וְחוּתְנָנוּ אוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְכו', וְכִיּוֹצֵא, הֵם כָּלֵם בְּטָלִים וּמְבִטָּלִים לְמִי שְׁלָבוּ חֲזָק וְאִמִּיץ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ. וְגַם אִפְלוּ גְבוּרָה שֶׁל הַגְּבוּרִים, הוּא רַק מִחֲזָק וְאִמִּץ הַלֵּב, שֵׁישׁ לוֹ לֵב חֲזָק בְּיוֹתֵר לְרוּץ בְּקִשְׁרֵי הַמְּלַחְמָה, כְּמוֹבֵא בְּסִפְרִים.

כְּשִׂאֲדָם נִכְנָס בְּעַבּוֹדַת הַשֵּׁם, אִזִּי הַדְּרָךְ – שְׂמִרְאֵין לוֹ הַתְּרַחֲקוֹת, וְנִדְמָה לוֹ שְׂמִרְחִיקִין אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, וְאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ כָּלָל לְכַנֵּס לְעַבּוֹדַת הַשֵּׁם. וּבִאֲמַת, כָּל הַהַתְּרַחֲקוֹת הוּא רַק כָּלוּ הַתְּקָרְבוֹת. וְצְרִיךְ הַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹל מְאֹד מְאֹד לְבִלִּי לְפַל בְּדַעְתּוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּשִׂרְוָאָה שְׂעוֹבְרִים כְּמָה וְכְמָה יָמִים וְשָׁנִים, שֶׁהוּא מְתִיגֵעַ

מח

ביגיעות גדולות בשביל עבודת השם, ועדין הוא רחוק מאד, ולא התחיל כלל לכנס לשערי הקדשה. כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עביות וגשמיות והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם איזה דבר שבקדשה, אין מניחין אותו. ונדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רואה שהוא צועק בכל פעם ומתחנן ומתנפל לפניו יתברך שיעזרהו בעבודתו, ואף-על-פי-כן עדין הוא רחוק מאד מאד. על-כן נדמה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בזה צריך התחזקות גדול, לחזק עצמו מאד מאד, ולבלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתרחקות הוא רק כלו התקרבות כנ"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, כאשר שמענו מפיהם בפרוש, שנדמה להם, שהשם יתברך אין מסתכל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שזה זמן רב, שהם מבקשים ויגעים ועושים ועובדים עבודת השם יתברך, ועדין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לבלי להסתכל על זה, היו נשארים במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכו.

והכלל, אהובי אחי, חזק ואמץ מאד, ואחז עצמך בכל הכחות לשאר קים בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתכל כלל על כל הנ"ל או כיוצא בזה. ואם אתה רחוק מאד מאד ממנו יתברך, ונדמה לך, שאתה פוגם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה, כנגד זה, תדע, שאיש כזה שהוא מגשם כל-כך כל תנועה ותנועה שהוא מנתק עצמו מעט מעט מן גשמיותו ופונה להשם יתברך היא גדולה ויקרה מאד מאד, ואפלו נקדה קטנה מאד, שהוא נעתק מגשמיותו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, כאשר תבין היטב מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו', כמוכא אצלנו (בסוף ספר סיפורי מעשיות). ועל זה ישמח מאד ויחזק עצמו בשמחה תמיד, כי עצבות מזיק מאד מאד. ודע, שתכף כשאדם רוצה לכנס בעבודתו יתברך, אזי תכף היא עברה גדולה כשיש לו עצבות, חס ושלום, כי עצבות היא סטרא-אחרא (וזה נח עא ע"א), והשם יתברך שונא אותה.

וצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם, לבלי להניח את מקומו, דהינו מעט מקצת עבודתו שהתחיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב, כי תצטרך לזה מאד, כשתתחיל קצת בעבודת השם. כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חזק ואמין, לאחז עצמו, לעמד על עמדו, אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אחר מעבודת השם, כידוע, אף-על-פי-כן עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת השם, ואל יניח עצמו לפל לגמרי, חס ושלום. כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בזה צריכים בהכרח לעבר בהם, קודם שנכנסין בשערי הקדשה, וגם הצדיקים האמתיים עברו בכל זה. ודע, שיש אחר שכבר הוא אצל הפתח של הקדשה,

והוא חוזר לאחוריו מחמת הבלבולים הנ"ל, או שאזי כשהוא סמוך אצל הפתח, אז מתגבר עליו הסטרא-אחרא והבעל-דבר מאד מאד, רחמנא לצלן, בהתגברות גדול ונורא מאד מאד, רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לכנס לתוך הפתח, ומחמת זה הוא חוזר לאחור, חס ושלום. כי כן דרך הבעל-דבר והסטרא-אחרא, כשרואה שהאדם סמוך סמוך ממש לשערי הקדשה, וכמעט שיכנס, אזי הוא מתפשט עליו בהתגברות גדול מאד מאד, רחמנא לצלן. על-כן צריך אז התחזקות גדול נגדו. ושמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחד, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: אחי, חזק ואחז עצמך – הייתי רץ ומזדרז מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל, ולא היה שומע שום התחזקות משום אדם. על-כן מי שרוצה לכנס בעבודת השם, יזכר זאת היטב. וחזק עצמך מאד, ועשה מה שתוכל בעבודת השם, ובכרבות הימים והשנים תכנס לכטח בעזרתו יתברך לתוך שערי הקדשה, כי השם יתברך מלא רחמים ורוצה בעבודתך מאד. ודע, שכל התנועות וההעמקות, שאתה נתק ונעתק בכל פעם איזה מעט מן גשמיות לעבודתו יתברך, כלם מתקבצים ומתחברים ומתקשרים ובאים לעזרתך בעת הצורך, דהינו כשיש, חס ושלום, איזה דחק ועת צרה, חס ושלום.

ודע, שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד מאד, והכלל והעקר שלא יתפחד כלל.

ודע, שיש אילן, שגדלים עליו עלים, שכל עלה צריך להיות גדל מאה שנים, והוא נמצא בפרדסים של השרים, וקורין אותו בלשונם 'מאה שנים'. ומסתמא כשגדל מאה שנים, בודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר-כך בסוף המאה שנים הוא יורה בקול גדול כמו קני-שרפה, שקורין אורמאטיע (מותחן). והבן הנמשל היטב. וראוי לילך עם מה שנאמר במאמר אומרה לאלקי בעודי (ליקוטי מוהר"ן רפכ), דהינו לבקש ולחפש למצא בעצמו איזה זכות ואיזה נקדה טובה, ובזה המעט טוב שמוצא בעצמו, ישמח ויחזק עצמו, ואל יניח את מקומו, אף אם נפל למה שנפל, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן יחזק עצמו במעט דמעט טוב שמוצא בעצמו עדין, עד אשר יזכה לשוב על-ידי-זה להשם יתברך, וכל הזדונות יהיו נעשין זכיות (עיין יומא פו ע"ב). ומה עשה הבעל-שם-טוב, זכר צדיק לברכה, על היס, כשהסיתו הבעל דבר לעבור על דת, חס ושלום. ומה תבין, עד היכן אתה צריך להתחזק ולבלי ליאש עצמך, חס ושלום, אף אם יהיה מה שיהיה. והעקר להיות בשמחה תמיד. וישמח עצמו בכל מה שיוכל, ואפלו על-ידי מלי דשטותא, לעשות עצמו כשוטה ולעשות עניני שטות וצחוק או קפיצות ורקודים, כדי לבוא לשמחה, שהוא דבר גדול מאד.

השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כמובא. וזה הענין הוא באמת דבר נפלא ונעלם מאד, ואי אפשר להבין זאת בשכל אנושי. אך דע, שעקר הזמן הוא רק מחמת שאין מבינים, דהינו מחמת ששכלנו קטן, כי כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נקטן ונתבטל ביותר. כי בחלום, שאז השכל נסתלק, ואין לו רק כח המדמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבור כל השבעים שנה, כאשר נדמה בחלום, שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מעטת מאד, ואחר-כך כשנתעוררים מהשנה, אזי רואים שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הוא זמן מעט מאד באמת. וזה מחמת שאחר-כך בהקיץ אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבעים שנה שעברו בחלום הם רק רבע שעה אצלו, רק שבעים שנה ממש, הם שבעים שנה גם אצל השכל שלנו. ובאמת בהשכל הגבוה למעלה משכלנו, גם מה שנחשב אצלנו לשבעים שנה ממש הוא גם-כן רק רבע שעה או פחות. כי כמו שאנו רואין שיכולין לעבור שבעים שנה בחלום, ובאמת אנו יודעין אחר-כך בשכל שלנו שהוא רק רבע שעה, כמו-כן ממש, מה שנחשב לפי שכלנו שבעים שנה ממש, הוא בשכל הגבוה למעלה יותר רק רבע שעה, רק שאין אנו מבינים זאת. כי גם בחלום אם היה אחר בא אצלו בשעת החלום והיה אומר לו, שכל זה שנדמה לו שעוברים ימים ושנים, שבאמת אינם כלום, והכל הוא רק רבע שעה – בודאי לא היה מאמין לו כלל, כי לפי הדמיון שבחלום נדמה לו שעוברים ימים ושנים ממש; כמו-כן ממש, אף-על-פי שאצלנו לפי שכלנו נדמה שזהו זמן של שבעים שנה, בשכל הגדול יותר הוא רק רבע שעה. וכן למעלה מעלה שבשכל שהוא גבוה עוד יותר למעלה, גם אותו הזמן שבשכל הגבוה משכלנו אינו נחשב שם, בשכל הגבוה עוד יותר, רק לזמן מעט ופחות מאד. וכן למעלה מעלה עד אשר יש שכל גבוה כל-כך, ששם כל הזמן כלו אינו נחשב כלל, כי מחמת גדל השכל מאד, כל הזמן אין ואפס לגמרי, כמו שאצלנו השבעים שנה שעוברים בחלום הם רק רבע שעה באמת כנ"ל, כמו-כן יש שכל למעלה משכל, עד שהזמן נתבטל לגמרי.

ועל-כן משיח, שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם וסבל מה שסבל, ואחר כל זה, בסוף יאמר לו השם יתברך: "בני אתה, אני היום ילדתיך" (תהלים ב). והדבר תמוה ונפלא מאד, לכאורה, אך כל זה מחמת גדל עצם שכלו של משיח, לפי גדל מדרגתו שיאחו אז, ומחמת הפלגת עצם מעלת שכלו, שיגדל אז מאד מאד. על-כן יהיה כל הזמן שעבר עליו מיום בריאת העולם עד אותו הזמן, כלו אין ואפס ממש, ויהיה ממש כאלו נולד היום, כי יתבטל כל הזמן בשכלו, שיהיה גדול מאד. ועל-כן יאמר לו השם יתברך: "אני היום ילדתיך" – 'היום' ממש, כי כל הזמן שעבר, אין ואפס לגמרי כנ"ל.

וכן אנו רואים במקום גם-כן, שהבעל-כח יכול לעבור מקום גדול בשעה מעטת. נמצא שאצלו כל זה המקום הוא קטן, ואצל החלושי-כח נחשב זה המקום גדול, וצריכים לילה שעה מרבה עד שעוברים אותו המקום. וכמו-כן למעלה מעלה, כל

מה שהכח גדול יותר, המקום נקטן אצלו יותר, וכן למעלה מעלה, עד שהמקום נתבטל לגמרי, רק שבשכלנו אי אפשר להבין כל זה, כמו שאי אפשר להבין בחלום את האמת, שכל אותו הזמן שנדמה בחלום אינו כלום באמת, כמו-כן גם אנו אי אפשר לנו להבין, שכל הזמן שלנו אינו כלום למעלה בשכל הגבוה כנ"ל.

דע, כי יש מחין של ארץ-ישראל ויש מחין של חוץ-לארץ. וגם המחין של חוץ-לארץ הם מקבלים ויונקים גם-כן מהמחין של ארץ-ישראל. כי עקר המח ובהחמה היא בארץ-ישראל, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה במדרש (בראשית רבה טז): 'אין חכמה בחכמת ארץ-ישראל' וכו'. וכל אחד מ'ישראל יש לו חלק בארץ-ישראל, וכל אחד כפי חלקו שיש לו בארץ-ישראל פן הוא מקבל ויונק מהמחין של ארץ-ישראל. נמצא שכל המחין הם בחינת מחין של ארץ-ישראל, כי כלם מקבלים משם, כי שם בארץ-ישראל עקר המח ובהחמה כנ"ל. אבל אף-על-פי-כן יש מחין של חוץ לארץ, וזה נעשה על-ידי פגם הכבוד, חס ושלוש. שמי שפוגם, חס ושלוש, בכבוד השם יתברך, אזי על-ידי פגם הכבוד של השם יתברך אין יכולין לקבל ולינק מהמחין של ארץ-ישראל, וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם יתברך, כמו-כן אינו יכול לקבל ולינק מהמחין של ארץ-ישראל, ואזי נשארין המחין בבחינת מחין של חוץ-לארץ ממש. וכשהמחין הם בחינת מחין של חוץ-לארץ, אזי אין יכולין להשוות דעתן יחד. וזהו בחינת המחלקת שיש בעולם, כי מחין של חוץ-לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד. אבל היה ראוי שלא יהיה מחלקת כי-אם בחוץ-לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ-ישראל יש מחלקת.

אך דע, כי אלו המחין של חוץ-לארץ, שנעשו על-ידי פגם הכבוד כנ"ל, הם מבקשים לעצמן תקון. והתקון של אלו המחין של חוץ-לארץ הוא בעת ששופע נעם העליון, שעל-ידי-זה נעשה התגלות הכבוד, אז הוא זמן תקונם של אלו המחין של חוץ-לארץ. כי כבוד הוא תקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שכתוב (ישעיה מג): "לכבודי בראתיו" וכו' (יומא לח ע"א), הינו בשביל כבוד השם יתברך. כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל-ידו נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, שבשביל זה הכבוד היה אותו המאמר. כי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שיגיע כבוד זה להשם יתברך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שיגיע אותו הכבוד להשם יתברך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם יתברך, אשר בשביל זה נברא העולם כנ"ל.

ועל-כן כשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו כשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד, אשר בשביל זה

עמ

הכבוד היה אותו המאמר, שעל-ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. וכודאי לאו כל אדם זוכה לזה, להרגיש בעצמו התגלות כבוד השם יתברך. אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד, אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להשם יתברך, כדי שיתגדל ויתעלה כבודו יתברך, כדי שיהיה על-ידי-זה תקון העולם כנ"ל. והם מבינים בהכבוד מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר, שעל-ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. וזה בחינת (תהלים כט): "ובהיכלו פלו אומר כבוד", הינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא, הכבוד הוא פלו אומר, הינו פלו מאמר, כי הכבוד שיש להם הוא פלו רק בשביל המאמר, שנתהוה בשביל זה הכבוד, אשר על-ידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל.

וזה בחינת: "ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך" (דניאל א). כח זה בחינת 'כ"ח אתון דמעשה בראשית' (תקוני זוהר תיקון יח), בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם. הינו שאלו שהם בהיכלא דמלכא, הם מגלין ומאירין כ"ח אתון הנ"ל על-ידי הכבוד כנ"ל, וזהו: "ואשר כח בהם לעמד" וכו' – לפי פשוטו של מקרא, הינו כח ממש, כי בודאי צריך שיהיה להם כח וגבורה לעמד בזה, שיזכו להיות בהיכלא דמלכא, אשר שם הכבוד הוא פלו אומר, בחינת כ"ח אתון דמעשה בראשית כנ"ל.

ועקר הכבוד של השם יתברך נתגלה רק על-ידי האדם. כי האדם הוא תכלית כל הנבראים, כי עקר הבריאה היתה בשביל האדם (ברכות ו ע"ב). כי עקר התגלות כבודו יתברך הוא על-ידי האדם. ועל-כן על-ידי ההולדה, כשנולדין ונתרבין בני-אדם ביותר, על-ידי-זה נתגלה כבודו ביותר, כי עקר התגלות הכבוד על-ידי בני-אדם כנ"ל.

ודע, כי מחין של ארץ-ישראל הם בחינת נעם, ומחין של חוץ-לארץ הם בחינת חובלים, כמו שכתוב (זכריה יא): "לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חבלים". ואמרו רבותינו, זכרונם לברכה (סנהדרין כד ע"א): 'נעם' – אלו תלמידי-חכמים שבארץ-ישראל, שמנעימים זה לזה בהלכה, 'חבלים' – אלו תלמידי-חכמים שבחוץ-לארץ, שחובלים זה לזה בהלכה. ועקר ההולדה הוא על-ידי בחינת נעם העליון, כי מנעם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא (עיין תיקון טז), אשר על-ידם בא ההולדה, בבחינת (שמואל ב א): "נעמת לי מאד, נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים". שעל-ידי נעם העליון מתעורר האהבה, בחינת שלהובין דרחימותא שעל-ידם ההולדה.

ונעם העליון שופע תמיד, אבל צריכין כלי לקבל על-ידו שפע נעם העליון. ודע, שעל-ידי צדקה נעשה הכלי לקבל על-ידה מנעם העליון שלהובין דרחימותא, כי צדקה היא נדיבות לב, כמו שכתוב (שמות כה): "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", ונדיבות לב, הינו שנפתח ונתנדב הלב, ועל-ידי-זה

נפתחין שבילין דלכא, ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא, שנמשכין מנעם העליון כנ"ל. ויש צדקה של ארץ-ישראל, ויש צדקה של חוץ-לארץ, ועקר הוא הצדקה של ארץ-ישראל, שעל-ידיה נעשה כלי לקבל מנעם העליון, שעל-ידיה ההולדה כנ"ל. וזה בחינת (הושע י'): "זרעו לכם לצדקה", כי עקר ההולדה על-ידי צדקה כנ"ל. וזה בחינת (בראשית לז): "אלה תולדות יעקב יוסף", הינו שעקר ההולדה על-ידי יעקב ויוסף. כי יעקב הוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים צט): "משפט וצדקה ביעקב אתה עשית", ועקר ההולדה – על-ידי צדקה כנ"ל (שהיא הכלי לקבל השפעת נעם העליון כנ"ל, ויוסף הוא בחינת נעם, כמו שמבאר לקמן).

ועל-ידי ההולדה, דהינו שנוקדין ונתרביין בני-אדם, על-ידיה נתגלה כבודו יתברך ביותר כנ"ל. וזה בחינת (שם כב): "כל זרע יעקב כבודוהו", כי על-ידי ההולדה שנעשה על-ידי בחינת יעקב, שהוא בחינת צדקה כנ"ל, על-ידיה: 'כבודוהו', כי על-ידיה נתרבה כבודו יתברך כנ"ל.

ואזי כששופע נעם העליון על-ידי הכלי, הנעשה על-ידי צדקה בשביל ההולדה כנ"ל, וגם בחינת הנעם העליון שהוא המחין, מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר, כידוע, אזי אלו המחין של חוץ-לארץ, שהם בחינת חובלים, הם נופלים גם-כן באלו המחין של ארץ-ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתתקן על-ידיה, כי אז הוא זמן תקונם של אלו המחין של חוץ-לארץ. כי עקר פגם וקלקול המחין של חוץ-לארץ הוא על-ידי פגם הכבוד, שעל-ידיה אינם יכולים לינק ממחין של ארץ-ישראל, ואזי הם בחינת מחין של חוץ-לארץ ממש, וזהו קלקולם כנ"ל. וזה בחינת (משלי יג): "כז לדבר יחבל לו", 'כז לדבר', הינו בזיונות, הפך הכבוד, על-ידיה: 'יחבל לו', הינו מחין של חוץ-לארץ שהם בחינת חובלים, כי על-ידי פגם הכבוד נשארו המחין בבחינת חובלים, שהם מחין של חוץ-לארץ כנ"ל. נמצא שעקר קלקול המחין של חוץ-לארץ הוא על-ידי פגם הכבוד. ועל-כן בעת ששופע נעם העליון על-ידי הכלי של צדקה בשביל ההולדה, שעל-ידיה נעשה התגלות הכבוד כנ"ל, אז הוא זמן תקונם של המחין של חוץ-לארץ, כי מאחר שנתעורר בחינת התגלות הכבוד, על-ידיה הם יכולין להתתקן, כי עקר הקלקול שלהם היה על-ידי פגם הכבוד כנ"ל. ועל-כן בעת ששופע נעם העליון בשביל ההולדה כנ"ל, אז באים המחין של חוץ-לארץ שהם בחינת חובלים, ונופלים במחין של ארץ-ישראל שהם בחינת נעם, כדי להתתקן על-ידיה כנ"ל. וזה (תהלים טז): "חבלים נפלו לי בנעימים" – 'חבלים', הינו המחין של חוץ-לארץ שהם בחינת חובלים, הם נופלים ב'נעימים', הינו במחין של ארץ-ישראל שהם בחינת נעם כנ"ל, כדי להתתקן על-ידיה כנ"ל. וזהו: "אף נחלת שפרה עלי". 'נחלת' – זה בחינת יעקב, בחינת (דברים לב): "יעקב חבל נחלתו", בחינת צדקה. "שפרה" – זה בחינת יוסף, בחינת (בראשית לט): "ויהי יוסף יפה תאר וכו', ויפה תאר זה בחינת

יפה תאר, הנאמר בְּדוֹד. וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה (סנהדרין צג ע"ב): 'איש תאר, שמראה פנים בהלכה', הינו בחינת מחין, בחינת נעם, שמנעימים בהלכה כנ"ל. ועל-ידי שתי בחינות אלו, יעקב ויוסף, שהם בחינת "נחלת שפּרה", על-ידי-זה נעשה ההולדה, שאז החובלים נופלים בנעימים כנ"ל. וזה "יעקב חבל נחלתו". חבל זה בחינת חובלים הנ"ל, שנתתקנים על-ידי בחינת יעקב, בחינת צדקה, שעל-ידי ההולדה, שעל-ידי-זה נתתקנים החובלים, שהם המחין של חוץ-לארץ כנ"ל. וזה בחינת חבלי לדה, בחינת חובלים הנ"ל, שנתתקנים על-ידי הדה כנ"ל. גם זהו בחינת שפּרה הנ"ל בחינת שפיר ושליא (ברכות ד ע"א), בחינת הולדה וכנ"ל.

ומחמת שהמחין של חוץ-לארץ שהם בחינת חובלים, שחובלים זה לזה בהלכה, כי אינם יכולים להשוות דעתן יחד כנ"ל, הם נופלים במחין של ארץ-ישראל שהם בחינת נעם, כדי להתתקן כנ"ל. על-כן לפעמים כשפוגמים הרבה, חס ושלום, אזי אינם יכולין להתתקן, אדרבא, גורמים פגם גם להמחין של ארץ-ישראל, ואזי גם המחין של ארץ-ישראל אינם יכולים להשוות עצמן, כי נפגמו, חס ושלום, על-ידי המחין הפגומים של חוץ-לארץ, שנפלו לתוכם כנ"ל. וזהו בחינת המחלקת שיש בארץ-ישראל גם-כן.

וכלל הדברים כי כל הנבראים וכל ההולדות, כלם הם רק בשביל התגלות כבודו יתברך. ועקר ההולדה על-ידי הצדקה, שעל-ידי נעשה כלי לקבל מנעם העליון, שעל-ידי-זה נעשה ההולדה, ועל-ידי-זה נתגלה ונתגדל כבודו יתברך כנ"ל. וזה אותיות 'תרומה' הם סופי-תבות: "לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו" (תהלים כז), כי תרומה, הינו צדקה שהיא נדיבות לב, בחינת: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", על-ידי נעשה כלי לקבל מנעם ה', שעל-ידי-זה נמשך התגלות כבודו יתברך, שהוא בחינת: "ובהיכלו כלו אמר כבוד". וזהו: "לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו" – סופי-תבות: תרומה כנ"ל. וזה בחינת השירה, בחינת (שמואל ב כג): "נעים זמרות ישראל". (ולא גלה יותר)

אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה. כי יש נעימות בתורה, וזהו העקר, לזכות להרגיש הנעימות שיש בהתורה.

("דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג) נראה לי).

דע, שלראות את עצמו עם הצדיק האמת הוא גם-כן דבר גדול מאד. בודאי כשזוכין לשמע מפיו תורה, הוא מעלה יתרה, אבל גם כשאין שומעין תורה, הראיה לבד, שזוכין לראות את עצמו עם הצדיק, הוא גם-כן טוב מאד. כי על-ידי שרואין את עצמו עם הצדיק, על-ידי-זה מקבלין גדלה. ועקר הגדלה היא שפלות, כמו שמצינו אצל השם יתברך: 'כל מקום שאתה מוצא גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא, שם אתה מוצא ענותנותו' (מגילה לא ע"א), כי עקר הגדלה היא

עב

שפלות. ועקר התחיה לעתיד, שיעמדו בתחיה ויחיו חיים נצחיים, עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחד. פי השפלות של כל אחד ואחד יהיה נחיה לעתיד, ויקום בתחיה, בבחינת (ישעיה כו): הקיצו ורננו שכני עפר, ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה (סוטה ה ע"א): 'מי שנעשה שכן לעפר בחייו'. כי עקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות, שהשפלות של כל אחד ואחד יהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד. כי תענוג עולם הבא אי אפשר לנו להשיג עכשו, וזה מחמת שאנו עכשו בגבול, וכל דבר שיש לו גבול אי אפשר לו להשיג תענוג עולם הבא הרוחני. ועל-כן גם ענג שבת, שהוא מעין עולם הבא, אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת קיח ע"א): 'כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים', הינו בלי גבול, כי ענג שבת שהוא מעין עולם הבא, הוא בחינת בלתי גבול. ועל-כן עקר חיים נצחיים של לעתיד לבוא, בחינת תענוג עולם הבא, יהיה רק להשפלות של כל אחד. כי שפלות ועניות הוא בחינת בלתי גבול, כי הוא בחינת אין ממש, ואין לו שום גבול, מחמת שהוא בתכלית העניות, ועקר חיים נצחיים של עולם הבא הוא רק בבחינת בלתי גבול כנ"ל. ועל-כן שבת שהוא מעין עולם הבא, נאמר בו (תפילת מוסף של שבת): 'טועמיה חיים זכו', כי מי שטועם טעם ענג שבת, זוכה לחיים, בחינת חיים נצחיים כנ"ל.

ודע, שכל אחד ואחד לפי התנוצצות המחין שלו פן זוכה לקבל גדלה, בבחינת (שיר השירים ו): "מלך אסור ברהטים" – 'ברהטי מחין' (סוף התיקונים תיקון ו, קמ"ד ע"ב). הינו שבחינת המלכות, דהינו גדלה, הוא אסור וקשור ברהטי מחין, שלפי התנוצצות המחין פן מקבל גדלה. והמחין והדעת הם בחינת בנין בית-המקדש, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות לג ע"א): 'כל מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית-המקדש בימיו. פי דעה נתן בין שתי אותיות, ובית-המקדש נתן בין שתי אותיות' וכו', ועל-כן כל אחד כפי מחו ודעתו וכפי שהוא מכניס עצמו בתוך הדעת, כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל מחו ודעתו, פן הוא עוסק בבנין בית-המקדש, כי עקר בחינת בנין בית-המקדש הוא הדעת כנ"ל. ויש מי שיש לו מח מהיר וחרף, והוא עוסק תמיד להגדיל מחו ודעתו, שזהו בחינת עוסק בבנין בית-המקדש, וכפי הגדלת דעתו ומחו פן זוכה לקבל גדלה. וזה בחינת (משלי כב): "חזית איש מהיר במלאכתו, לפני מלכים יתיצב". 'איש מהיר במלאכתו' זה בחינת מי שיש לו מח מהיר וחרף כנ"ל, שהוא בחינת 'מהיר במלאכתו', הינו במלאכת בנין בית-המקדש. כי מלאכת בנין בית-המקדש הוא כפי מחו כנ"ל, ועל-ידי-זה: 'לפני מלכים יתיצב', הינו שאזכה לגדלה, בחינת מלכות, כי הגדלה היא כפי התנוצצות המח, בבחינת: 'מלך אסור ברהטים', כנ"ל.

ויש מח כללי ויש מחין פרטים, וכל המחין הפרטים הם מקבלין ממח הכולל, שהוא חכם הדור. וזהו מעלת הזוכה לראות את עצמו עם הצדיק האמת, שהוא חכם הדור, בחינת חכם הכולל כנ"ל. כי על-ידי שזה החכם הכולל רואה אותו

ומסתכל בו, על-ידי-זה מתנוצץ מחו, ועל-ידי שמתנוצץ מחו, על-ידי-זה מקבל גדלה, כי עקר הגדלה הוא על-ידי התנוצצות המח כנ"ל. כי עינים על-שם החכמה נאמר, כמו שכתוב (בראשית ג): "ותפקחנה עיני שניהם", ופרש רש"י: 'על-שם החכמה נאמר'. ועל-כן על-ידי שזה החכם, שהוא מח הכולל, מסתכל בו, על-ידי-זה מאיר בו חכמה ומחין, ומתנוצץ מחו, ועל-ידי-זה מקבל גדלה כנ"ל. כי כל אחד ואחד יש לו איזה מח ודעת לפי מדרגתו. אבל המח והדעת של כל אחד ואחד הוא מנח בקטנות, ואינו מתנוצץ, ועל-ידי שמתכל בו החכם הדור, שהוא מח הכולל, על-ידי-זה מתנוצץ מחו של כל אחד ואחד כפי מדרגת מחו, ועל-ידי התנוצצות המח מקבל כל אחד גדלה כפי מדרגת מחו, כי עקר הגדלה היא על-ידי התנוצצות המח כנ"ל.

ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, שהוא היה הדעת הכולל של כל ישראל, על-כן על ידי ראיתו לבד, שהיה מסתכל בתוך כל אחד ואחד, על-ידי-זה היה יכול לחלק הגדלה והשררה לכל אחד ואחד כראוי לו לפי מדרגת מחו. וזה בחינת (שמות יח): "ואתה תחזה מכל העם, ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות" וכו', 'ואתה תחזה' דיקא, כי על-ידי הראיה לבד של משה רבנו, שהיה רואה ומסתכל בכל אחד ואחד, היה מתנוצץ מחו של כל אחד, ועל-ידי-זה קבל כל אחד ואחד גדלה ושררה כפי ערכו, כפי הראוי לו לפי מדרגת מחו, דהינו בחינת 'שרי אלפים ושרי מאות' וכו'. וזהו: 'ואתה תחזה וכו' ושמת עליהם שרי אלפים' וכו', כי על-ידי שיחזה משה ויסתכל בעם, על-ידי-זה בעצמו הוא משים אותם 'שרי אלפים' וכו', כי על-ידי הסתכלותו בהם מקבל כל אחד גדלותו, על-ידי התנוצצות מחו שמתנוצץ על-ידי ההסתכלות שמתכל בו חכם הדור, בחינת משה כנ"ל. וגם משה היה יכול לצוות, שזה יהיה שר-אלף וזה שר-מאה וכו', כי על-ידי הסתכלותו בהם היה יודע הגדלה המגיע לכל אחד ואחד, כי על-ידי הסתכלותו היה יודע התנוצצות המח של כל אחד, אשר כפי התנוצצות המח פן מגיע לו גדלה כנ"ל.

ואזי כשמקבל כל אחד גדלה כפי הראוי לו באמת לפי מדרגת מחו, על-ידי שיש מנהיג אמתי בחינת משה, שיכול לחלק הגדלה לכל אחד כראוי לו על-ידי הסתכלותו לבד, אזי יודע כל אחד מהשרים והמנהיגים של ישראל לחדש חדושין דאורייתא כפי הראוי לו לפי מדרגת מחו, לא פחות ולא יותר. כי מאחר שכל אחד עומד על מקומו הראוי לו באמת, דהינו שיש לו שררה וגדלה כפי הראוי לו באמת כנ"ל, על-כן כל אחד יודע לפי גדלתו והתמנותו איך וכמה הוא צריך לחדש בתורה, ובפני כמה אנשים הוא צריך לומר תורה, כי זה שממנה על אלף מישראל, דהינו שר-האלף, הוא צריך לומר תורה בפני אלף אנשים, וכן כלם.

כי יש בחינת רוח בכל אחד ואחד, והמנהיג האמתי של כל ישראל, דהינו בחינת משה הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (במרכ כז): "איש אשר רוח בו", ופרש רש"י: 'שיודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד'. כי המנהיג האמתי הוא בחינת

רוח הכולל, שיודע להלך נגד כל רוח ורוח, כי כלם מקבלים ממנו, כי הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (יחזקאל לו): "כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח". ורוח הזה הוא בחינת רוח אלקים, שהוא בעצמו בחינת המחין, בבחינת (שמות לא): "ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובדעת ובכל מלאכה", דהינו בחינת המחין, שהם בחינת מלאכת בנין בית המקדש כנ"ל. וכל אחד לפי בחינת הרוח אלקים שיש בו שהוא בחינת רוח הקדוש, רוח נבואה, כמו-כן הוא זוכה לחדש בתורה, כי זה הרוח אלקים, הוא שורה על פני התורה, בבחינת (בראשית א): "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", הינו על-פני התורה שנקראת מים, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה (תענית ז ע"א, בבא קמא יז ע"א). על-כן על-ידי הרוח אלקים הזה זוכין לחדש בתורה, כי הרוח אלקים שורה על פני התורה כנ"ל. על-כן על-ידי המנהיג האמתי שהוא בחינת משה, בחינת דעת הכולל, בחינת רוח הכולל, שעל-ידו מתנוצץ מחו של כל אחד, שזהו בעצמו בחינת רוח אלקים שממשיך לכל אחד, כי הרוח אלקים הוא בעצמו המחין כנ"ל, על-כן על-ידי זה נמשך לכל אחד חדושין דאורייתא, כי החדושין דאורייתא הם על-ידי בחינת הרוח אלקים, שהוא שורה על פני התורה כנ"ל, שהוא בעצמו בחינת המחין, שכל זה נמשך מהמנהיג, בחינת משה, שהוא דעת הכולל, רוח הכולל כנ"ל.

אבל זה המנהיג צריך שיהיה פרוש גדול בקדשה גדולה, ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל. כי על-ידי פרישותו וקדשותו הגדולה, הוא יכול לחזות ולהסתכל בכל אחד מישראל, ולחלק הגדלה לכל אחד על-ידי ההסתכלות לבד, בבחינת: "ואתה תחזה" כנ"ל, כי ההסתכלות הזאת היא תלויה בקדשה ופרישות גדול. ועל-כן משה רבנו שהיה קדוש ופרוש גדול מאד על-פי הדבור, כמו שכתוב (דברים ה): "ואתה פה עמד עמדי" (כמו שדרשו חז"ל שבת פז ע"א) – על-כן היה יכול לחזות ולהסתכל בישראל, ולחלק להם הגדלה על-ידי זה. וזהו: "ואתה תחזה" – אתה דיקא, כי רק משה שהיה פרוש גדול מאד בקדשה גדולה, זוכה להסתכלות הזאת, כי ההסתכלות הזאת, בחינת "ואתה תחזה", היא תלויה רק בקדשה ופרישות מתאווה זאת. וזה בחינת (מלכים א כב): "והזנות רחצו", ודרשו רבותינו, זכרונם לברכה (סנהדרין לט ע"ב): 'למרק שתי חזיונות'. הינו, שכפי מה שרוחצין עצמן מתאווה זאת, בחינת: 'והזנות רחצו', דהינו שרוחצין עצמן מתאווה זו, כמו-כן הוא ממרק ומצחצח שתי חזיונות, בחינת: 'ואתה תחזה', בחינת: 'חזית איש מהיר במלאכתו וכו', דהינו בחינת ההסתכלות הנ"ל. כי עקר ההסתכלות הנ"ל היא על-ידי קדשה ופרישות מתאווה זו כנ"ל. כי תאווה הזאת היא בחינת פגם העינים, כמו שכתוב (במדבר טו): "ולא תתורו וכו' ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם", ועל-כן צריך לקדש עצמו ביותר בפרישות גדול מזאת התאווה, ואז יש לו עינים זכים לחזות ולהסתכל ולתן הגדלה לכל אחד פראוי לו על-ידי ההסתכלות לבד כנ"ל, ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל כנ"ל. וכשאין לישראל מנהיג

וּמִשְׁגִּיחַ כֹּזֵה, בְּאֵמֶת כָּל הָעוֹלָם מְעָרֵב וּמְבַלְבֵּל, וְכָל הַרוּצָה לְטַל אֶת הַשֵּׁם, נוֹטֵל, כְּמוֹ שֶׁמִּתְנַהֵג עִכְשָׁו, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים. כִּי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין שִׁיחִיהָ עֲלֵיהֶם מִשְׁגִּיחַ, שִׁישְׁגִיחַ וְיִרְאֶה בָּהֶם שִׁיעֶמֶד כָּל אֶחָד עַל מְקוֹמוֹ הַרְאוּי לוֹ בְּאֵמֶת, וְהַמִּשְׁגִּיחַ הַזֶּה יִהְיֶה פְרוֹשׁ וְקָדוֹשׁ גָּדוֹל, בְּבַחֲיַנַּת קִדְשָׁת וּפְרִישוֹת מִשָּׁה, וְאִזּוֹ יִכּוֹל לְהַנְהִיג אֶת יִשְׂרָאֵל לְתַן לְכָל אֶחָד גְּדֻלָּה פְּרָאוּי לוֹ עַל-יְדֵי הַהִסְתַּכְּלוֹת לְבַד כַּנִּל.

וְעַל-יְדֵי-זֶה נַעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה, כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הִיא עַל-יְדֵי הַבּוֹשָׁה, וְעַל-יְדֵי-זֶה הַמְּנַהֵג בְּחִינַת מִשָּׁה, שֶׁהוּא מִסְתַּכֵּל בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִתְנוּצֵץ מִחוּ, וְזוֹכֵה לְבְּאוּרֵי הַתּוֹרָה, דִּהְיִנוּ לְחִדּוּשֵׁי דְאוּרֵיתָא, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ בּוֹשָׁה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְאִזּוֹ רוֹאֶה כָּל אֶחָד אֶת בְּשָׂתוֹ וּכְלֻמָּתוֹ. כִּי עֲבָרָה הִיא בּוֹדְאֵי בּוֹשָׁה גְּדוּלָּה, כִּי עֲבָרָה אֵינָה רְאוּיָה כָּלֵל לְיִשְׂרָאֵל, וּבּוֹדְאֵי אֵינן נֹאֵה כָּלֵל לְיִשְׂרָאֵל שִׁיחִיהָ לוֹ עֲבָרָה, חֶס וְשָׁלוֹם. אֲבָל גַּם מִצְוָה, כְּשֶׁרוֹצִין לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִצְוָה, רְאוּי שִׁיחִיהָ לוֹ גַּם-כֵּן בּוֹשָׁה גְּדוּלָּה, כִּי אֵיזָה זְכוּת יֵשׁ לוֹ שִׁיזְכֶּה לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה, וְאִיךָ יַעֲזוּ פָּנָיו לְכַנֵּס בְּהִיכָל הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. וַיִּשְׁעַר בְּדַעְתּוֹ לִפְנֵי מִי הוּא עוֹשֶׂה הַמִּצְוָה, וְגַם גְּדֻלָּה מַעֲלַת הַמִּצְוָה בְּעִצְמָהּ, כִּי הַמִּצְוָה בְּעִצְמָהּ יִקְרָה מְאֹד אֲשֶׁר אֵינן לְשַׁעַר, וּבּוֹדְאֵי רְאוּי שִׁיפֹל עָלָיו בּוֹשָׁה גְּדוּלָּה כְּשֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִצְוָה, כְּשִׁיִּסְתַּכֵּל עַל עֲצָמוֹ וְיִרְאֶה שֶׁהוּא רְחוּק מְאֹד מִהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאֵינן לוֹ שׁוֹם זְכוּת שִׁיזְכֶּה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה. וְאִם הִיא לְהֶאֱדָם בּוֹשָׁה, הִיא מִתְבַּיֵּשׁ אֶפְלוֹ לְקַח הַמֶּאֱכָל, לְהוֹשִׁיטוֹ לִפְּיוֹ, כִּי 'מֵאֵן דְּאֶכֶל דְּלָאוּ דִּילָהּ בְּהִית לְאַסְתְּכוּלֵי בְּאַפָּה' (מִי שֶׁאֶכֶל מֵהַ שְׂאִינֵנוּ שְׁלוֹ מִתְבַּיֵּשׁ לְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו) (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג), וּמֵאַחַר שְׂאִינן לוֹ שׁוֹם זְכוּת, שִׁיחִיהָ לוֹ אֶכֶל, אִם-כֵּן הוּא אֶכֶל דְּלָאוּ דִּילָהּ וּבְהִית לְאַסְתְּכוּלֵי בְּאַפָּה, עַל-כֵּן בּוֹדְאֵי יֵשׁ לוֹ לְהַתְבַּיֵּשׁ אֶפְלוֹ לְהוֹשִׁיט הַמֶּאֱכָל לִפְּיוֹ. אֲבָל עֵקֶר הַבּוֹשָׁה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הַמְּנַהֵג הַנִּל, בְּחִינַת מִשָּׁה שֶׁמִּמְשִׁיךְ בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה לְכָל אֶחָד, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ בּוֹשָׁה עַל כָּל אֶחָד, כְּמוֹ שֶׁבִשְׁעַת מִתְּנִי-תּוֹרָה, שֶׁהַמְּשִׁיךְ מִשָּׁה הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל, נֹאֶמֶר שֵׁם (שְׁמוֹת כ): "וּלְבַעֲבוֹר תִּהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ", וְדִרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (נדרים כ ע"א): 'זֶה הַבּוֹשָׁה', וְזֶהוּ: 'לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ', דִּהְיִנוּ שִׁיחִיהָ לָהֶם בּוֹשָׁה לְבַלִּי לַעֲשׂוֹת חֲטָא וְעוֹוֹן, חֶס וְשָׁלוֹם. וְגַם אֶפְלוֹ 'לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ', לְבַלִּי לַעֲשׂוֹת עֲבָרָה, צְרִיךְ שִׁיחִיהָ גַם-כֵּן יִרְאָתוֹ עַל פָּנָיו, דִּהְיִנוּ בּוֹשָׁה, כִּי אֶפְלוֹ כְּשֶׁעוֹשִׂין מִצְוָה, צְרִיךְ שִׁיחִיהָ לוֹ גַם-כֵּן בּוֹשָׁה גְּדוּלָּה כַּנִּל. כִּי אִיךָ בָּאִים לְחַטֵּף הַתְּפִלִּין, שֶׁהֵם כְּתָרֵי דְמִלְכָא (תִּיקוּנֵי זוּהַר ט ע"ב; כ ע"א), וְלִהְיִנְחֶם פְּתָאם עַל הָרֹאשׁ. בּוֹדְאֵי רְאוּי שִׁיחִיהָ לוֹ בּוֹשָׁה גְּדוּלָּה, כְּשֶׁבָּא לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִצְוָה, וְזֹאת הַבּוֹשָׁה נִמְשָׁכֶת עַל-יְדֵי בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי הַמְּנַהֵג הַנִּל, כְּמוֹ שֶׁהִיא בִשְׁעַת מִתְּנִי-תּוֹרָה כַּנִּל. וְעַל-כֵּן בִּשְׁעַת מִתְּנִי-תּוֹרָה זָכוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְבַחֲיַנַּת קִדְשָׁה וּפְרִישוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת יט): "הָיוּ נְכוֹנִים לְשִׁלְשַׁת יָמִים, אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה". כִּי כָּלֵם נִתְקַדְּשׁוּ בְּבַחֲיַנַּת פְּרִישוֹת עַל-יְדֵי מִשָּׁה, שֶׁהִיא קָדוֹשׁ וּפְרוֹשׁ גְּדוֹל, שֶׁהַמְּשִׁיךְ לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי-זֶה כַּנִּל, וְעַל-כֵּן נִמְשָׁךְ עֲלֵיהֶם קִדְשָׁה וּפְרִישוֹת גַּם-כֵּן.

וכשזוכין לבושה, אזי רואה כל אחד את רחוקו מהשם יתברך, איך הוא רחוק מאד ממנו יתברך, ונופל עליו בושה גדולה, ועל-ידי הבושה עושין תשובה, כי עקר התשובה על-ידי הבושה, ותשובה הוא בחינת חיים, בחינת (יחזקאל יח): "והשיבו וחיו", בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, בחינת שבת, בחינת: 'טועמיה חיים זכו'. וזה: בראשי"ת – 'יר"א בש"ת', 'יר"א שב"ת' (תקוני זוהר תיקון ז ותיקון ט). כי היראה והבושה, דהינו בחינת תשובה, הוא בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כנ"ל. ועקר החיים הוא להשפלות של כל אחד, כי השפלות של כל אחד הוא יהיה נחיה, ויקום בתחיה כנ"ל. ועל-פני על-ידי התשובה שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, על-ידי-זה חוזר ונחיה, וקם בתחיה השפלות של משה רבנו, שיש בכל אחד מישראל, בכל איבר ואיבר. כי דע, שיש בכל אחד ואחד מישראל בחינת השפלות של משה בכל איבר ואיבר, וזה זכו ישראל במעמד הר סיני, שאז המשיך משה השפלות שלו בכל אחד ואחד מישראל, בכל איבר ואיבר אבל אותו השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחד מישראל, הוא מנח ושוכב אצל כל אחד ואחד בבחינת שכיבה ומיתה, כי זאת השפלות נתעלם אצל כל אחד, ואינו מתעורר ומתגלה אצלו. אבל על-ידי התשובה שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, שעל-ידי-זה נחיה השפלות של כל אחד, כי עקר התחיה הוא להשפלות, כי השפלות יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, על-ידי-זה חוזר ונחיה השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחד ואחד מישראל בכל איבר. שמקדם היה מנח ושוכב זאת השפלות בהעלם ואתכסיא אצלו, בבחינת מיתה, ועכשו חוזר ונעור ונחיה אותו השפלות על-ידי התשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כנ"ל. כי עקר החיים נצחיים, בחינת תחיה שיהיה לעתיד, יהיה רק להשפלות, כי השפלות של כל אחד יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, ואזי כשנחיה השפלות של כל אחד, בחינת שפלות של משה שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל, אזי רואה ומרגיש כל אחד שפלותו, מאחר שחזר ונחיה ונתגלה אצלו בחינת השפלות של משה, שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל.

וזה פרוש: "באר חפרוה שרים, פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה" (במדרש כא). באר זה בחינת באורי התורה, שזוכין השרים של ישראל, על-ידי שמסתכל בהם בחינת משה, שעל-ידי-זה מקבל כל אחד את גדלתו כראוי לו, שעל-ידי-זה הם זוכין לבאורי התורה, בחינת חדושי דאורייתא כנ"ל. ועל-ידי באורי התורה זוכין לבושה ותשובה כנ"ל, וזהו: "באר חפרוה שרים". 'חפרוה' – זה בחינת בושה, כמו שכתוב (ישעיה כד): "וחפרה הלכנה ובושה החמה", כי על-ידי באורי התורה הנ"ל, בחינות באר, זוכין לבושה כנ"ל, וזהו: "חפרוה שרים", הינו שרים הנ"ל, בחינת שרי-אלפים שרי-מאות וכו' כנ"ל. וזה: "פרוה נדיבי העם", נדיבי העם זה בחינת תשובה, כמו שפרש רש"י על פסוק (שופטים ה): "בהתנדב עם" – 'בהתנדב לבם לתשובה'. וזהו: "במחקק במשענתם". 'מחקק –

דא משה, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה (בבא בתרא טו ע"א). גם 'מחקק' בגימטריא רמ"ח, הינו בחינות השפלות של משה, שמלבש בכל אחד מישראל ברמ"ח איבריו, בכל איבר ואיבר כנ"ל. "במשענתם" – זה בחינת תחיה, כמו שדרשו רבותינו, זכרונם לברכה, (פסחים סח ע"א) על פסוק (זכריה ח): "ואיש משענתו בידו" – 'עתידין צדיקים שיחיו מתים' וכו'. וזהו: "במחקק במשענתם", הינו שיהיה נחיה השפלות של משה, שיש בכל הרמ"ח איברים של כל אחד ואחד, על-ידי התשובה כנ"ל. וזהו: "וממדבר מתנה" – מדבר הינו שפלות, שמשים עצמו כמדבר, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (עירובין נד ע"א), על-ידי-זה: "מתנה", הינו שבת, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת י ע"ב): 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה'. כי עקר תענוג עולם הבא, בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים, יהיה רק להשפלות של כל אחד כנ"ל.

וזה שכתוב (איוב לט): "סלע ישפן ויתלנן". סלע זה הבאר, בחינת באורי התורה, בחינת: 'באר חפרוה שרים' כנ"ל. וזהו: "משם חפר אכל" – בחינת בוששה כנ"ל. כי על-ידי באורי התורה על-ידי-זה זוכה לבושה כנ"ל. וזהו: "משם חפר אכל", כי הוא מתבייש להושיט האכל לפיו על-ידי הבוששה שבאה אליו כנ"ל. וזהו: "למרחוק עיניו יביטו" – הינו שרואה ומביט איה הוא רחוק מהשם יתברך כנ"ל.

ועל-כן יתרו דיקא אמר למשה: "ואתה תחזה", כי משה היה חתנו, וידע יתרו גדל קדשתו ופרישותו, ועל-כן הוא דיקא אמר למשה: "ואתה תחזה". 'ואתה' דיקא, כי ידע יתרו בגדל קדשתו, שהוא יכול לחזות ולהסתכל על כל אחד, ולחלק להם הגדלה והשררה על-ידי הסתכלות לבד כנ"ל. וגם יתרו היה גר, והגרים באים מקדשת הזוג של הצדיקים, כמו שכתוב (בראשית יב): "ואת הנפש אשר עשו בחרן", ואיתא (בזוהר שלח-לך קסח ע"א) שאברהם ושרה בעת שהיו עקרים, הולידו מזוגם נפשות הגרים. ועל-כן יתרו שהיה גר, שהוא בא מקדשת הזוג של צדיקים, על-כן הוא יודע גדל יקר קדשת הצדיקים, שלגדל קדשתם נעשה מזוגם נפשות הגרים, מכל-שכן קדשת פרישותם, ועל-כן הוא יודע, שלגדל קדשת ופרישות משה הוא יכול לחזות בעם, ועל-ידי ראיתו לבד יתן להם הגדלה כנ"ל. ועל-כן יתרו דיקא אמר למשה: 'ואתה תחזה' וכו', כנ"ל. וזה אותיות יתרו – סופי-תבות: "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו" (רניאל יב), כי יתרו דיקא אמר למשה: 'ואתה תחזה', כנ"ל, ועל-ידי בחינת 'ואתה תחזה', על-ידי-זה זוכין לגדלה וזוכין לבאורי התורה, ועל-ידי-זה באין לבושה ותשובה. ועל-ידי התשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים, חוזר ונחיה השפלות של כל אחד, כי עקר התחיה הוא להשפלות, בבחינת: "הקיצו ורננו שכני עפר", כנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי יתרו דיקא, כי יתרו דיקא אמר למשה: 'ואתה תחזה', שעל-ידי-זה נעשין כל הבחינות הנ"ל. ועל-כן מרמז באותיות יתרו: "ורבים מישני אדמת עפר יקיצו", שהוא סופי-תבות יתרו, כי על-ידי יתרו, שאמר: 'ואתה תחזה', על-ידי-זה נמשך בחינת חיים, בחינת תחיה, בחינת: "הקיצו

וּרְנָנוּ שְׁכָנֵי עֶפְרָיִם, בְּחִינַת: "וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמְתָּ עֶפְרָיִם", מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמְתָּ עֶפְרָיִם דִּיקָא, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁפָלוּת כַּנ"ל. וְזֶה (ישעיה ד): "וְהָיָה הַנְּשָׂאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ". וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם – זֶה בְּחִינַת יְתָרוֹ, עַל-יְדוֹ דִּיקָא: 'קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ' – לְהַצְדִּיק. כִּי יְתָרוֹ, שֶׁהוּא גֵר, הוּא יוֹדֵעַ קְדוּשַׁת הַצְדִּיק כַּנ"ל, וְעַל-כֵּן אָמַר לְמֹשֶׁה: "וְאַתָּה תְּחַזְּקֵהוּ", מַחֲמַת שִׂדְעָה קְדוּשָׁתוֹ כַּנ"ל, וְזֶה בְּחִינַת: 'קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ' כַּנ"ל.

וּכְלָל הַיּוֹצֵא מִכָּל הַנ"ל, שְׁמִי שָׂבָא אֶצֶל צְדִיק אֲמָתִי וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי תוֹרָה, רְאוּי שִׁמְשֵׁף עָלָיו בּוֹשָׁה וְשְׁפָלוּת גְּדוֹל מְאֹד. וְזֶה סִימָן שֶׁהָיָה אֶצֶל צְדִיק אֲמָתִי, כְּשֶׁנִּמְשָׁף עָלָיו בּוֹשָׁה וְשְׁפָלוּת עַל-יְדֵי שֶׁשָּׁמַע מִפִּי אִיזָה דְבַר תוֹרָה, כִּי עַל-יְדֵי הַתוֹרָה שֶׁמִּמֶּשֶׁף הַצְדִּיק הָאֲמָתִי, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁף בּוֹשָׁה, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּשַׁעַת מִתֵּן-תוֹרָה כַּנ"ל. וְעַל-יְדֵי הַבּוֹשָׁה, דִּהְיִינוּ תְּשׁוּבָה, עַל-יְדֵי זֶה נַחֲיָה הַשְׁפָּלוּת שֶׁל מֹשֶׁה, שִׁישׁ בְּכָל אֶחָד בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְאִזּוֹ מַחֲבִיב שִׁירְגִישׁ כָּל אֶחָד שְׁפָלוּתוֹ בְּאֲמָתוֹ. אֲבָל מִי שֶׁהוּא בָּא אֶצֶל אִיזָה מִפְּרָסָם, וְשׁוֹמֵעַ מִפִּי תוֹרָה, וּבָא עָלָיו גְּדֻלוּת עַל-יְדֵי זֶה וְכו' (הַהֶפֶךְ מוּבָן מִמִּילָא). אֲבָל אֵין אָנוּ יוֹדְעִים כָּלֵל מֵהוּ שְׁפָלוּת אֲמָתִי, כִּי בּוֹדָאִי אֵין זֶה תְּכֵלִית שִׁיְהִיָּה שְׁפָל וְנִבְזָה וְעֶצֶל, שְׁקוֹרִין רַע-מְזֵל (וּבִלְעֵז: שְׁלִים-מְזֵלְנִיק). כִּי הַשְׁפָּלוּת הוּא עֶקֶר הַחַיִּים שֶׁל כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר, וְהוּא כָּל תַּעֲנוּג עוֹלָם הַבָּא כַּנ"ל, וּבּוֹדָאִי אֵין זֶה הַתְּכֵלִית שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שִׁיְהִיָּה נִבְזָה וְעֶצֶל וְכו', חֶסֶד וְשָׁלוֹם. עַל-כֵּן צְרִיכִין רַק לְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שִׁיעֲזוֹר לְזַכּוֹת לְעֲנִיּוֹת וְשְׁפָלוּת אֲמָתִי, שֶׁהוּא עֶקֶר הַחַיִּים וְעֶקֶר הַתַּעֲנוּג שֶׁל עוֹלָם הַבָּא כַּנ"ל.

מִי שְׁרוּצָה לְזַכּוֹת לְתְּשׁוּבָה, יִהְיֶה רְגִיל בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים, כִּי אֲמִירַת תְּהִלִּים מְסַגֵּל לְתְּשׁוּבָה. כִּי יֵשׁ נוֹן שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה, וּמ"ט שְׁעָרִים יְכוּל כָּל אָדָם לְכַנֵּס בָּהֶם וּלְהַשִּׁיגֵם, אֲךָ שְׁעַר הַחֲמִשִּׁים הוּא בְּחִינַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעֶצְמוֹ, כְּבִיכּוֹל, כִּי גַם אֶצֶל יִתְבָּרַךְ מְצִינּוֹ בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִלֹּאכִי ג): "שׁוּבוּ אֵלַי וְאֲשׁוּבָה אֵלֵיכֶם". וְאֵלּוֹ הַמ"ט שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה הֵם בְּחִינַת מ"ט אוֹתִיּוֹת שִׁישׁ בְּשִׁמּוֹת שְׁנַיִם-עָשָׂר שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי כָּל שְׁעַר וְשְׁעַר יֵשׁ לוֹ אוֹת מִמ"ט אוֹתִיּוֹת הַשְּׁבֻטִים. וְהֵנָּה הַכֹּל חֲפָצִים לִירְאָה אֶת שְׁמֵהּ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לָאוּ כָּל אָדָם זוֹכֵה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. כִּי יֵשׁ אֶחָד שְׁאֵין לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת כָּלֵל לְתְּשׁוּבָה, וְאֶפְלוּ מִי שִׁישׁ לוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה, אֵינּוּ זוֹכֵה לְהַגִּיעַ אֶל הָאוֹת וְהַשְּׁעַר שֶׁל תְּשׁוּבָה הַשִּׁיף לוֹ, וְאֶפְלוּ אִם מַגִּיעַ לְשֵׁם, יְכוּל לְהִיּוֹת שֶׁהַשְּׁעַר שֶׁל תְּשׁוּבָה סָגוּר, וּמַחֲמַת כָּל זֶה אֵין הָאָדָם זוֹכֵה לְתְּשׁוּבָה. וְעַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים, אֶפְלוּ מִי שְׁאֵין לוֹ שׁוֹם הַתְּעוֹרְרוֹת לְתְּשׁוּבָה, הוּא מִתְּעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְגַם זוֹכֵה עַל-יְדֵי תְּהִלִּים לְהַגִּיעַ אֶל הַשְּׁעַר וְאוֹת הַשִּׁיף לוֹ וּלְפָתַח הַשְּׁעַר. נִמְצָא שְׁזוֹכֵה עַל-יְדֵי תְּהִלִּים לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. וְזֶה בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל ב כג): "נָאִם הַגִּבֹּר הוֹקֵם עַל", וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (מוֹעֵד קָטָן טז ע"ב): "שֶׁהַקִּים עָלָה שֶׁל תְּשׁוּבָה", "וְנִעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל", כִּי עַל-יְדֵי בְּחִינַת

עג

נעים זמירות ישראל, דהינו ספר תהלים שיסוד, על-ידי זה הוקם עלה של תשובה, כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (עבודה זרה ד ע"ב): 'לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, אלא כדי להורות תשובה ליחיד' וכו'. נמצא שעקר הוראת התשובה על-ידי דוד המלך, ועקר התשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים, שאמרו בהתעוררות גדול מאד וברוח הקודש, עד שכל אחד ואחד כפי מה שהוא יכול למצא את עצמו בתוך ספר תהלים, ולזכות לתשובה על-ידי אמירת תהלים כנ"ל.

ועקר הזדככות שנים-עשר שבטי יה, שהם מ"ט אותיות, שהם בחינות מ"ט שערי תשובה, היה במצרים, שהוא בחינת מצר הגרון, שהוא בחינת תשובה עלאה (כמובא בכתבי האר"י ז"ל, פרי עץ חיים פרק ז, ועיין שם והבן היטב). ועל-כן אחר שנזדככו שם במצרים וזכו לצאת משם, ספרו מ"ט ימי הספירה, שהם כנגד מ"ט שערי תשובה, שהם בחינת מ"ט אותיות הנ"ל. וביום החמשים, אז: 'וירד ה' על הר סיני' (שמות יט) – זה בחינת: 'ואשובה אליכם', בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, כפיכול, בחינת שער החמשים כנ"ל.

וזהו: 'ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו' – סופי-תבות הם אותיות תהלים ואותיות תשובה. כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת 'שמות בני ישראל הבאים מצרימה' וכו'. כי מ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל, הבאים מצרימה, להזדכך שם כנ"ל.

וזה שאנו רואין, שבימי תשובה, דהינו באלול ועשרת-ימי-תשובה, כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה כנ"ל. ועל-כן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמירת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך, אשרי שיאחו בו.

עו

בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. הינו כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש, (שקורין פראסטיק), שמתנהג עצמו בדרך הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת חלין וכיוצא, והוא אז בחינת איש פשוט ממש. דע, כי עקר החיים היא התורה, כמו שכתוב: "כי הוא חיה וארץ ימיה" (דברים ל), 'וכל הפורש מן התורה כפורש מן החיים' (זוהר לך-לך צב ע"א, בהעלותך קמח ע"ב, ואתחנן רס ע"א). ועל-כן לכאורה, הדבר תמוה ונפלא, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה, תמיד יומם ולילה, בלי הפסק רגע, וכל בעל-תורה, הן למדן שעוסק בלמוד התורה בגמפ"ת ובגמרא, פרוש רש"י, תוספות וכיוצא, כל אחד כפי ערכו, כפי עסק למודו, בהכרח שיבטל מהתורה איזה שעה ביום. וכן אפלו בעל השגה, ואפלו מי שהוא גבוה יותר ויותר למעלה למעלה, אף-על-פי-כן בהכרח שיפסיק ויבטל מהשגתו

איזה זמן, כי אי אפשר להיות דבוק תמיד בתורה והשגה בלי הפסק. כי צריכין בהכרח להפסיק איזה שעה, אם לעשות איזה משא-ומתן או כיוצא בזה, כי צריכין לעסק בצרכי הגוף גם-כן. והכלל, כי אי אפשר בשום אופן להיות דבוק בהתורה ובהשגה בלי שום הפסק, ובהכרח צריכין לבטל איזה שעה. ובאותו שעה שמבטלין מהתורה, אזי זה הלמדן או הבעל-השגה הוא בחינת איש פשוט ממש (הינו פראסטיק). ולכאורה, זה הדבר קשה מאד, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה, הלא היא חיינו וכו', ומי הוא זה שירצה לפרש עצמו מן החיים אפלו רגע קלה. ואף-על-פי שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות צט): 'בטולה של תורה זהו קיומה', אף-על-פי-כן מי יתרצה בזה להתבטל מן התורה אף שזהו קיומה, אף-על-פי-כן טוב יותר בודאי להיות דבוק בהתורה, אשר היא החיים וארץ הימים. ומי האיש אשר יתרצה לפרש מן החיים אפלו רגע אחת, בפרט מי שזוכה לאהבת התורה, ומתמיד מאד בתורה, ודבוק בה מאד, מפל-שכן מי שזוכה להרגיש איזה מתיקות בתורה, לחדש איזה חרוש, אפלו איזה פשט בגמפ"ת, ובגמרא, פרוש רש"י, תוספות מפל-שכן וכל-שכן בעל השגה, ובפרט מי שזוכה לגנוזא דמלכא, ומעלה זו אי אפשר לשער במח, ואיך יתרצה לפרש מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו בלתי אפשר להיות דבוק בעסק התורה תמיד כנ"ל, כי בהכרח צריכין לבטל ולהפסיק איזה שעה, ואם-כן במה מחיין עצמן בזו השעה שבטלין מן התורה, הלא עקר החיים הוא מן התורה כנ"ל.

אך דע, כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט כנ"ל מהדרך של נסיעת ארץ-ישראל. כי דע, כי כל אלו הפשוטים, דהינו זה הלמדן בשעה שבטל מן התורה, שאז הוא איש פשוט כנ"ל, וכן יש איש פשוט ממש, שאינו למדן כלל ואף-על-פי-כן הוא איש פשוט וירא-שמים, ובודאי מקבל חיות מן התורה, וכן אפלו הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים בודאי גם-כן חיות מן התורה. וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שכלם יקבלו על-ידו חיות, כי כל הפשוטים הנ"ל, כלם צריכין לקבל איזה חיות מהתורה, שהיא עקר החיים, ובאמת הם רחוקים מהתורה, כי הם אנשים פשוטים (שקורין פראסטיקיס), על-כן צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שעל-ידו הם מקבלין חיות מהתורה.

כי דע, כי כל הפשוטים הנ"ל, הן למדן שהוא עוסק בתורה לשם שמים (כי כשעוסק בתורה שלא לשמה, אינו מועיל בלמודו לישוב העולם, כי שלא לשמה הוא נצרך רק בשביל עצמו, וגם בזה יש בחינות, רק כשעוסק לשמה, שזהו עוסק בישוב העולם), כשמבטל מלמודו, שאז הוא בחינת איש פשוט ממש כנ"ל, הן שאר הפשוטים, כל אחד ואחד כפי אחיזתו בהתורה כן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו מבחינת קיום העולם קדם קבלת התורה. כי קדם קבלת התורה היה העולם מתקיים רק בחסדו, כי לא היה עדין תורה ושום עשייה של מצוה, שעל-ידו

יתקיים העולם, והיה עקר קיום העולם על-ידי חסדו לבד. והצדיק, בעת פשיטותו, בשעה שבודל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו. וזה בחינת 'אוצר מתנת חנם', כי יש אוצר של מתנת חנם, שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל משם (שמות רבה מה), ובודאי אין זה האוצר מוכן בשביל רשעים, כי אם-כן הרשע הוא גדול מן הצדיק, כי הרשע בודאי אין לו שום זכות כלל, וכי יזכה בשביל זה לקבל מאוצר מתנת חנם. אך באמת הרשע בודאי אינו מקבל משם, רק זה האוצר מתנת חנם הוא בשביל הצדיק לבד, הינו בשעה שהצדיק הוא איש פשוט כנ"ל, אזי הוא מקבל מזה האוצר מתנת חנם, שזהו בחינת קדם קבלת התורה, שהיה מתקיים העולם בחסד חנם לבד, בבחינת (תהלים קלו): "כי לעולם חסדו", הנאמר על קדם מתן-תורה וכמוכא בגמרא פסחים (ק"ח ע"א): 'הני עשרים וששה כי לעולם חסדו כנגד מי, כנגד עשרים וששה דורות וכו'', כי אז לא היה שום תורה, והיו עוסקין רק ביישוב העולם ובדרך-ארץ, כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה במדרש (ויקרא רבה ט): 'גדולה דרך-ארץ, שקדמה לתורה עשרים וששה דורות, ואז היה עקר קיום העולם על-ידי חסד חנם לבד. ובאמת גם קדם קבלת התורה, בודאי גם אז הייתה התורה במציאות, כי התורה היא נצחית. אמנם אז, קדם מתן-תורה, הייתה התורה בהעלם ובהסתר, הינו כי כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ואז קדם מתן-תורה, היו העשרת הדברות נעלמין בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. נמצא שהיתה כל התורה כלה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות. ובכל הדבורים של העולם ובכל העבודות והעשיות, הן מי שחוטב עצים או איזה עבדא שיהיה, בכלם נעלם התורה, כי הכל נברא בעשרה מאמרות (אבות ה), אשר שם התורה נעלמה ונסתרה קדם מתן-תורה. והצדיק, בשעה שפורש מן התורה והוא בחינת איש פשוט, הוא מקבל חיות מבחינה זו של קדם מתן-תורה. וזהו בחינת הדרך של ארץ-ישראל הנאמר למעלה, שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו משם. כי עקר כח קדשת ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינת: "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים" (תהלים קיא), כמו שפרש רש"י בפסוק "בראשית" וכו', שבשביל זה פתח ב"בראשית", שלא יאמרו גזלנים אתם וכו', על-פני פתח ב"בראשית", כי הוא יתברך ברא הכל, וכרצונו נתנה להם וברצונו וכו'. נמצא שעקר כח ארץ-ישראל הוא מבחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שהם בחינת 'כח מעשיו', שעל-ידי-זה היו ישראל יכולים לילך ולכבש ארץ-ישראל. וגם כאן, בחוץ-לארץ, נמצא בחינה זו, כי ישראל עם קדוש באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקדשת ישראל, כגון במקום שהיו מתחלה של עכו"ם, וגם עכשו הוא ברשות מי שהוא רחוק מאד מקדשת ישראל, וישראל באים לשם, וכובשים המקום ומקדשין אותו, שיהיה מקום ישראלי, שזהו גם-כן בחינת ארץ-ישראל והיו יכולים לומר גזלנים אתם, שכבשתם זה המקום שאינו שלכם אך על-ידי 'כח מעשיו', בחינת 'עשרה מאמרות', על-ידי-זה יש לנו

רשות לכבש כל העולם ולקדשו בקדשת ישראל, כי הוא יתברך בראה, וברצונו נתנה לנו. נמצא שעשרה מאמרות שהם מלבשין בדרך-ארץ, הינו בישוב העולם, כי בהם נברא העולם, הם דרך לארץ-ישראל, כי על-ידי בחינת העשרה מאמרות יכולין לכבש ארץ-ישראל כנ"ל. וזהו בחינת דרך-ארץ, הינו שהוא דרך ונתיב לארץ, הינו לארץ-ישראל. כי דרך-ארץ שהוא ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות, זה זה בעצמו הוא דרך ונתיב לארץ-ישראל כנ"ל, וזהו דרך-ארץ, הינו דרך לארץ-ישראל כנ"ל. ובזה הדרך-ארץ, הינו הדרך של ארץ-ישראל, שהוא בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ששם נעלמת התורה, שבזה היה העולם מתקים בחסדו עשרים וששה דורות שקדם מתן-תורה, בזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה. כי אז הוא מחיה עצמו בבחינת התורה שנעלמת בתוך העולם, בכל הדבורים ובכל העבודות שנבראו בעשרה מאמרות, ששם נעלמת התורה כנ"ל.

ועל-כן מכרח הצדיק הגדול לירד ולפל לתוך פשיטות ולהיות איש פשוט ממש איזה עת. כי על-ידי-זה הוא מחיה את כל הפשוטים הנ"ל, יהיה מי שיהיה, ואפלו אמות העולם, כי הוא מחיה עצמו בבחינת התורה הנעלמת בעשרה מאמרות, המלבשין בתוך העולם, וממנו מקבלין חיות כל הפשוטים הנ"ל. וכל אחד כפי קרובו יותר אל הקדשה ואל הצדיק הנ"ל, כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר.

ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, כשבקש לבוא לארץ-ישראל, בקש מתנת חנם, כמו שכתוב (דברים ג): "ואתחנן אל ה'" – בחינת 'מתנת חנם' (מדרש רבה שם ומובא בפירוש רש"י שם). וזהו: "בעת ההיא לאמר" – הינו שתפלתו היה עם כח בחינת: בעת ההיא לאמר, הינו בכח אותו העת שהיה העולם מתקים על-ידי העשרה מאמרות, שהוא קדם מתן-תורה, שאז היה העולם מתקים על-ידי העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת, ואז היה קיום העולם על-ידי מתנת חנם כנ"ל. ובכח הזה של קיום העולם קדם מתן-תורה, הינו בחינת מתנת חנם, בחינת עשרה מאמרות הנ"ל – בכח הזה זוכין לבוא ולכבש ארץ-ישראל כנ"ל, ועל-כן בקש משה לבוא לארץ-ישראל על-ידי בחינה זו. וזהו: "ואתחנן אל ה'" – הינו 'מתנת חנם', "בעת ההיא לאמר" – הינו עם כח בחינת עת ההיא, שהיה העולם מתקים על-ידי המאמרות לבד, שאז היה העולם מתקים על-ידי בחינת מתנת חנם כנ"ל, אשר על-ידי-זה יכולין לבוא לארץ-ישראל כנ"ל, ועל-כן בקש משה לבוא לארץ-ישראל על-ידי בחינה זו כנ"ל. וזה בחינת: "בעת ההיא". 'ההיא' – זה בחינת סתום ונעלם, כי באותה העת, קדם מתן-תורה, היתה התורה נעלמת ונסתרת בתוך העשרה מאמרות וכו' כנ"ל.

והכלל, כי אסור ליאש עצמו. כי אפלו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמד וכיוצא בזה, אף-על-פי-כן גם בעת פשיטותו צריך להחזיק עצמו ביראת ה' ובעבודה פשוטה לפי בחינתו, כי גם אז

הוא מקבל חיות מהתורה כנ"ל, על-ידי איש פשוט הגדול, הינו הצדיק הגדול, שהוא לפעמים איש פשוט, שהוא מחיה את כלם כנ"ל. ואפלו מי שהוא, חס ושלו, במדרגה התחתונה לגמרי, חס ושלו, רחמנא לצלן, אפלו אם מנח בשאול תחתיות, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן אל יתיאש עצמו, ויקים "מבטן שאול שועתי" (יונה ב), ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזר ולשוב ולקבל חיות מהתורה על-ידי הצדיק הנ"ל. והעקר – לחזק עצמו בכל מה שאפשר, ופי אין שום יאוש בעולם כלל. (ואמר אז בזה הלשון: קיין יאוש איז גאר ניט פאר האנדין), ומשך מאד אלו התבות קיין יאוש וכו' ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמוז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתיאש בשום אופן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מהו, ואיך שהוא, אפלו אם נפל למקום שנפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, עדין יש לו תקנה לשוב ולחזר אליו יתברך. ואפלו איש פשוט גם-כן צריך שיהיה לו יראת-שמים. ויש כמה בחינות יראות, כי למעלה דברנו מבחינת דרך-ארץ, הינו הדרך לארץ-ישראל. אמנם ארץ-ישראל בעצמה – יש בה גם-כן בחינת עשר קדשות (כלים א, ו), כי יש שם עשר בחינות קדשות זו למעלה מזו, והם בחינת עשרה מאמרות, וכל מאמר יש לו בחינת יראה, בחינת (תהלים קיט): "הקם לעבדה אמרתה אשר ליראתה", כי יש יראה למעלה מיראה (ולא סים לכאר זה הענין). וצריך לחזק עצמו ביראת-שמים גם בעת פשיטותו בכל מה שיוכל, ויוכל לבוא לשמחה גדולה על-ידי תמימותו ואמונתו. כי חכמות אין צריכין כלל, רק אמונה ותמימות ופשיטות בלי שום חכמה כלל. כי חכמות מזיקים מאד להאדם, והחכמים גלפדים בחכמתן של עצמם, כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה, ומאותה החכמה לחכמה אחרת, וכן מחכמה לחכמה יותר ויותר, עד שנלכד ונתעה בחכמות עצמו, בבחינת (איוב ה): "לכד חכמים בערמם" – 'בערמם' דיקא, הינו בערמימות וחכמות שלהם בעצמם הוא לוכד אותם. אשרי ההולך בתמימות.

וצריכין לבקש מאד מהשם יתברך, לזכות להתקרב להצדיק האמת, כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו לצדיק האמת, אשרי לו, אשרי חלקו ופי אחר-כך (הינו לאחר מיתה) קשה אז מאד להתקרב, וצריכין מאד להרבות בתפלה ותחנונים מאד, שיזכה בחיים חיותו להתקרב לצדיקי אמת. כי הבעל-דבר שם לבו על זה מאד עכשו, לבלבל את העולם, כי ישראל הם עכשו קרובים אל הקץ מאד, ויש עכשו לישראל געגועים גדולים וכסופין גדולים להשם יתברך, אשר לא היתה כזאת בימי קדם, וכל אחד נכסף מאד להשם יתברך. על-פני הערים הבעל-דבר והכניס מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר, וגם בין הצדיקים האמתיים הכניס מחלקת גדול, עד שאין אחד יודע היכן האמת. על-פני צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת.

(העתקה מכתב-יד רבנו, זכרוננו לברכה, בעצמו, מה שמצאנו אצלו. והם ראשי-פרקים מענין הנ"ל, ועוד נוסף דברים בהם מה שלא באר בפרוש. וכפי המובן מאלו הראשי-פרקים יראה המעין שיש בזה הענין הנ"ל עוד דברים רבים כהמה, אך אנחנו לא זכינו לשמע בפרוש כי-אם ענין הנ"ל:)

ואתחננו. מתנת חנם. חנם, עריות. פגם הדעת. משה, דעת. פרישות. פה עמד עמדי. הבריאה, מתנת חנם. עולם חסד יבנה. הבריאה קדם מתן-תורה. עת לעשות לה, הינו עשית העולם. הפרו תורתך, בטולה של תורה. בעת ההיא לאמר, בעשרה מאמרות. הוא, ההעלמה. כח מעשיו הגיד לעמו.